

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 74 • ARALIK 2002

5 FİYATI:2.500.000.-TL

- *OECD ülkelerinde toplam vergi yükü azalmaya başladı*
- *Ekonomide bilanço olumlu*
 - *Sarbanes-Oxley Yasası*
 - *FASB ve IASB'nin uyum anlaşması*
 - *Bankaların kredi hacmi daraldı*

Ekonomik Rapor

Sahibi
Mustafa ÖZYÜREK

Genel Yayın Yönetmeni
Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu
Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU
Ahmet FETTAHOĞLU
Barış TOPRAK

TÜRMOB
Basın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Adres
Gençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı
Ziraat Matbaası
(0.312) 384 73 44

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.
Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Mali Milat

1 998 yılında çıkarılan 4369 Sayılı Yasa ile Vergi Kanunlarında önemli değişiklikler yapıldı. Gelirin tanımı değiştirildi, kaynağı ne olursa olsun her türlü gelirin vergilenmesi için yasal zemin oluşturuldu, nereden buldun denilebilmesine olanak sağlandı. Buna bağlı olarak 30 Eylül 1998 tarihi Mali Milat olarak kabul edilerek sistemin dışında olan kaynakların sistemin içine çekilmesi için; sicil affı, stok affı gibi önemli düzenlemeler yapıldı.

Böylece 1999 yılından itibaren nereden buldun denilebilecekti. Ancak, yaşanan ekonomik gelişmeler, karşı çıkışlarla birleşerek 4444 Sayılı Yasa ile söz konusu düzenleme 2003 yılının başından itibaren yürürlüğe girmek üzere ertelendi.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin ilk icraatı ise Mali Milat uygulamasına son vermek olacak. 10 maddeden oluşan yeni düzenleme; vergiye tabi gelirin tanımı ve kapsamını yeniden belirliyor.

Mali Milat ya da diğer bir deyişle nereden buldun demeye imkan tanıyan düzenlemeyi ortadan kaldırmak son derece yanlıştır. Böylesi bir düzenlemenin olmaması yıllardır yaşadığımız gibi vergi denetimini zaafa uğratarak, kayıtdışı teşvik eder ve yolsuzlukla mücadeleyi engeller.

Tüm modern vergi sistemlerinde, mutlaka gelir ve servet çözümleri ile harcama düzeyi arasında bağ oluşturan bir otokontrol mekanizması vardır. Vergide adalet sağlamak için kayıtdışılık ile mücadele temel alınmalıdır, bunun yolu da otokontrol mekanizmalarının işlemlerinden geçer.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Sekreter

Otuzüç Muhasebeci ve Mali Müşavir TBMM’de

3 Kasım seçimleriyle şekillenen TBMM’de 22’nci dönemde otuzüç Muhasebeci ve Mali Müşavir yer aldı. TÜRMOB Genel Başkanı Mustafa Özyürek Mersin Milletvekili olarak

22’nci dönemde görev yapacak. TÜRMOB eski Disiplin Kurulu Üyesi Adana ve İzmir eski Defterdarı Kemal Sağ’da Adana’dan Milletvekili seçildi. Ayrıca Maliye Bakanı olan Kemal Unakı-

tan’da Yeminli Mali Müşavir olarak İstanbul YMM Odası üyesi. 22’nci dönemde parlamentoda görev yapacak meslek camiasının yakından tanıdığı Muhasebeci ve Mali Müşavir meslek mensupları;

S.NO	ADI-SOYADI	İLİ	PARTİSİ	UNVANI
1	Kemal SAĞ	ADANA	CHP	YMM
2	Bülent GEDİKLİ	ANKARA	AKP	YMM
3	Ali Kemal DEVECİLER	BALIKESİR	CHP	SMMM
4	İsmail ÖZGÜN	BALIKESİR	AKP	YMM
5	Sedat PEKEL	BALIKESİR	CHP	SM
6	Sedat KIZILCIKLİ	BURSA	AKP	SM
7	Niyazi PAKYÜREK	BURSA	AKP	SMMM
8	Mehmet Emin TUTAN	BURSA	AKP	SM
9	Aziz AKGÜL	DIYARBAKIR	AKP	YMM
10	Muhsin KOÇYİĞİT	DIYARBAKIR	CHP	YMM
11	Ömer ABUŞOĞLU	GAZİANTEP	AKP	YMM
12	Nurettin CANIKLI	GİRESUN	AKP	YMM
13	Mehmet Mustafa AÇIKALIN	İSTANBUL	AKP	YMM
14	Mustafa ATAŞ	İSTANBUL	AKP	SM
15	Ali COŞKUN	İSTANBUL	AKP	YMM
16	Nazım EKREN	İSTANBUL	AKP	YMM
17	Halide INCEKARA	İSTANBUL	AKP	SMMM
18	Kemal KILIÇDAROĞLU	İSTANBUL	CHP	YMM
19	Kemal UNAKITAN	İSTANBUL	AKP	YMM
20	Fazıl KARAMAN	İZMİR	AKP	YMM
21	Oğuz OYAN	İZMİR	CHP	YMM
22	Eyüp AYAR	KOCAELİ	AKP	SM
23	Mehmet Vecdi GÖNÜL	KOCAELİ	AKP	YMM
24	Orhan ERDEM	KONYA	AKP	SM
25	Abdullah Erdem CANTIMUR	KÜTAHYA	AKP	SMMM
26	Saffet BENLİ	MERSİN	AKP	YMM
27	Ömer İNAN	MERSİN	AKP	SMMM
28	Mustafa ÖZYÜREK	MERSİN	CHP	YMM
29	Rıttan KÖYBAŞI	NEVŞEHİR	AKP	SMMM
30	Cemal UYSAL	ORDU	AKP	SMMM
31	Akif HAMZAÇEBİ	TRABZON	CHP	YMM
32	Mehmet Ergun DAĞCIOĞLU	TOKAT	AKP	SMMM
33	Yücel ARTANTAŞ	İĞDIR	CHP	SMMM

OECD Ülkelerinde toplam vergi yükü azalmaya başladı

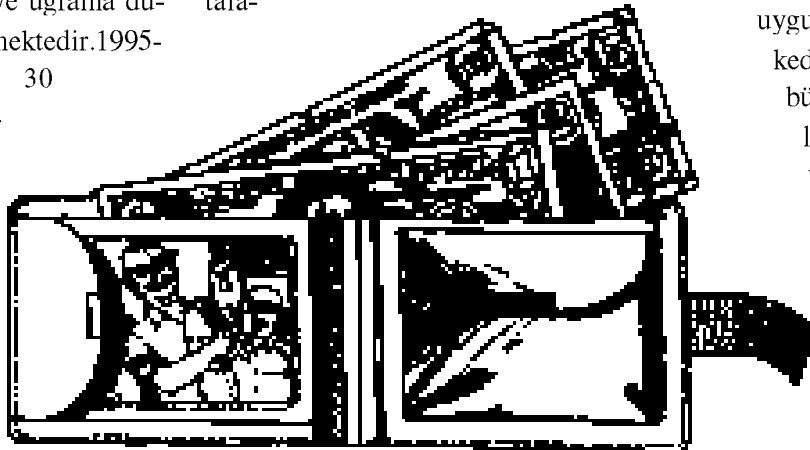
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından geçtiğimiz Ekim ayında yayınlanmış olan rapora göre 15 OECD üyesi ülkede, toplam vergi gelirlerinin gayrisafi yurtiçi hasılaya (GSYİH) olan oranı olarak tanımlanan toplam vergi yükü 2001 yılında 2000 yılına göre düşme gösterdi. Bu gelişme, önceki beş yıl boyunca OECD üyesi ülkeleri toplam vergi yükünde tanık olunan sürekli artış eğiliminde bir kesintiye uğrama durumuna işaret etmektedir. 1995-2000 yıllarında 30 OECD üyesi ülkenin tamamı için ortalama vergi yükü/GSYİH oranı yüzde 36.1'den, yüzde 37.4'e yükselmiş idi.

Vergi oranların-

da yaygın biçimde yapılan indirimlere rağmen OECD bölgesinde vergi/GSYİH oranında meydana gelmiş olan yükselme, toplam vergi yükünü belirleyen faktörlerin karmaşıklığını da ortaya koymaktadır. Vergi yükündeki artışın bir bölümü, şirket karlarını ve bireysel gelirleri daha yukarı vergi dilimlerine taşıyan hızlı bir ekonomik büyüme olgusu ile açıklanabilir. GSYİH'nın bir yüzdesi olarak gelirler ve karlar üzerindeki orta-

ma OECD vergi oranının, 1995 yılındaki yüzde 12.8 düzeyinden 2000 yılında yüzde 13.6'ya yükselmesi bu saptamanın bir kanıtı olarak değerlendirilebilir. Dünya ekonomisinde bir süreden beri içinde bulunulan durğunluğun, sözkonusu bu etkiyi azaltmak suretiyle, bazı vergi oranlarındaki düşmelerin toplam vergi/GSYİH oranı üzerinde beklenen azaltıcı etkisini ortaya çıkarması olası görülmektedir.

Bununla beraber vergi sistem ve uygulamalarının ülkeden ülkeye çok büyük değişiklikler göstermesi vergi yükünde meydana gelen değişmelerin sadece bir tek nedene dayalı olarak açıklanmasını olanaksız kıl-

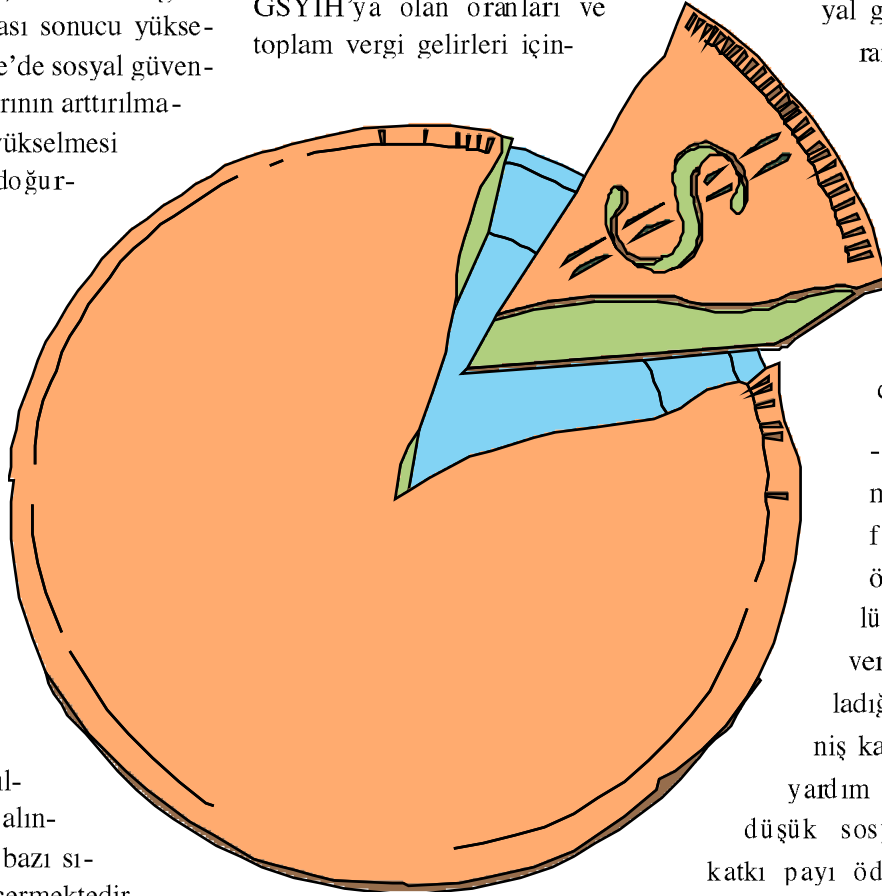
maktadır. 2000-2001 yıllarında ülkeler itibariyle toplam vergi/GSYİH oranlarında birbirinden çok farklı gelişmeler meydana gelmiştir; Norveç'te örneğin vergi yükü oranı petrol fiyatlarındaki oynamalar nedeniyle yüzde 4.6 oranında artarken, Slovak Cumhuriyeti'nde bu oran yüzde 2.7 oranında azalmıştır. Toplam vergi yükünü diğer bazı faktörler de etkileyebilmektedir, örneğin Kore'de toplam vergi/GSYİH oranı, tüketim vergilerinin arttırılması sonucu yükselirken, Türkiye'de sosyal güvenlik katkı paylarının arttırılması bu oranın yükselmesi sonucunu doğurmuştur.

Diğer taraftan vergi yükünün ülkeden ülkeye nasıl bir değişim gösterdiği konusunda bir kıyaslama yapabilmek açısından, toplam vergi/GSYİH oranının kullanılması, dikkate alınması gereken bazı sınırlamalar içermektedir.

Bunlara örnek olarak, toplam vergi/GSYİH oranını düşürücü bir etkiye sahip vergi iadeleri ile çocuk sahibi ailelere yapılan sosyal amaçlı nakit ödemelerin ülkeden ülkeye büyük farklılıklar göstermesi verilebilir. Bunun

yanısıra ülkelerin hükümet tarafından sağlanan sosyal yardımları vergiden muaf tutup tutmaları veya ne şekilde vergilendirdikleri de vergi yükünü etkilemektedir. Zira bu sosyal yardımların vergilendirilmesi ekonomik faaliyetler üzerindeki vergi yükünü arttırmadığı halde, vergi/GSYİH oranını yükseltici bir etki doğurmaktadır.

OECD tarafından bu yıl yayınlanmış olan **Gelir İstatistikleri**, GSYİH'ya olan oranları ve toplam vergi gelirleri için-

deki payları itibariyle, zorunlu sosyal sigorta katkı paylarının (kesintilerinin) ülkeden ülkeye büyük farklılıklar içerdiğini de ortaya koymaktadır, Bu kapsamda;

- Kıta Avrupası'nda kapsamlı sosyal güvenlik ağının bulunması ve nüfusun yaşlanması nedenleriyle sosyal güvenlik katkı payları görece olarak yüksektir,

- Karşıt yönde bir yaklaşımın izlenmekte olduğu İrlanda, Kore, Kanada ve A.B.D.nde ise, sosyal yardımların önemli bir bölümünün diğer vergilerle finanse ediliyor ve sosyal güvenlik programlarının çerçevesinin daha dar olması nedenleriyle katkı payları görece olarak düşüktür,

- Danimarka, gerekli finansmanın önemli bir bölümünü diğer vergilerle karşıladığı cihetle, geniş kapsamlı sosyal yardım programı ile düşük sosyal güvenlik katkı payı ödemelerini bir arada götürebilmektedir,

- Avustralya ve Yeni Zelanda, sosyal yardımların tümünü diğer vergilerle karşıladıkları için, bu iki ülkede hiç sosyal güvenlik katkı payı kesintisi yapılmamaktadır

Gayrisafı Yurtiçi Hasılının (GSYİH) Yüzdesi Olarak Toplam Vergi Gelirleri							
	1975	1985	1990	1995	1999	2000	2001
Kanada	31.9	32.6	35.9	35.6	35.9	35.8	35.2
A.B.D.	26.9	26.1	26.7	27.6	28.9	29.6	-
Avustralya	26.6	29.1	29.3	29.7	30.7	31.5	-
Japonya	21.2	27.2	30.1	27.7	26.1	27.1	-
Kore	15.3	16.9	19.1	20.5	23.6	26.1	27.5
Avusturya	37.4	41.9	40.4	41.6	44.1	43.7	45.7
Belçika	40.1	45.6	43.2	44.6	45.4	45.6	45.3
Danimarka	40.0	47.4	47.1	49.4	51.2	48.8	49.0
Fransa	35.9	43.8	43.0	44.0	45.7	45.3	45.4
Almanya	35.3	37.2	35.7	38.2	37.8	37.9	36.4
Yunanistan	21.8	28.6	29.3	31.7	36.9	37.8	40.8
İrlanda	29.1	35.0	33.5	32.7	31.3	31.1	29.2
İtalya	26.1	34.4	38.9	41.2	43.3	42.0	41.8
Hollanda	41.6	42.6	43.0	41.9	41.2	41.4	39.9
Norveç	39.3	43.3	41.8	41.5	41.6	40.3	44.9
Portekiz	20.8	26.6	29.2	32.5	34.1	34.5	-
İspanya	18.8	27.8	33.2	32.8	35.0	35.2	35.2
İsveç	42.3	48.5	53.6	47.6	52.0	54.2	53.2
İngiltere	35.3	37.7	36.8	34.8	36.4	37.4	37.4
Türkiye	16.0	15.4	20.0	22.6	31.3	33.4	35.8
Ortalamalar*							
OECD Geneli	30.5	33.9	35.1	36.1	37.1	37.4	-
Avrupa Birliği (15 Ülke)	33.2	38.8	39.5	40.0	41.5	41.6	-

GSYİH'nın Yüzdesi Olarak Gelir ve Karlar Üzerindeki Vergiler**							
	1975	1985	1990	1995	1999	2000	2001
Kanada	15.1	14.4	17.4	16.5	17.7	17.5	16.9
A.B.D.	12.4	11.8	122.1	12.6	14.2	15.1	-
Avustralya	14.9	15.9	16.7	16.4	18.2	18.0	-
Japonya	9.5	12.4	14.6	10.2	8.2	9.2	-
Kore	3.7	4.5	6.2	6.5	5.8	7.5	7.3
Avusturya	9.8	11.1	10.3	11.1	12.6	12.4	14.4
Belçika	16.1	18.8	16.3	17.3	17.5	17.9	17.9
Danimarka	23.6	27.1	27.6	30.0	30.2	28.7	28.9
Fransa	5.7	7.0	7.4	7.1	11.0	11.3	11.6
Almanya	12.1	12.9	11.6	11.6	11.3	11.4	10.0
Yunanistan	2.9	5.0	5.8	7.2	9.7	10.5	13.9
İrlanda	8.7	12.1	12.3	12.8	13.4	13.3	12.7
İtalya	5.6	12.7	14.2	14.5	14.7	13.9	14.9
Hollanda	14.5	11.2	13.8	11.1	10.5	10.4	10.7
Norveç	13.5	17.2	14.7	14.6	14.9	16.4	20.7
Portekiz	3.6	6.6	7.5	8.5	9.8	10.3	-
İspanya	42.	7.3	10.2	9.6	9.8	9.8	10.0
İsveç	21.3	20.5	22.3	19.7	21.6	23.4	22.2
İngiltere	15.8	14.6	14.1	12.7	14.1	14.6	14.9
Türkiye	6.8	5.7	6.7	6.4	9.8	9.5	10.0
Ortalamalar*							
OECD Geneli	11.7	12.8	13.3	12.8	13.3	13.6	-
Avrupa Birliği (15 ülke)	11.9	13.6	13.9	13.8	14.7	14.9	-
* Ağırlıklı olmayan							
** Geçici							

Ekonomide bilanço olumlu

Mayıs 1999'da kurulan DSP-MHP-ANAP hükümeti, 2002 Kasım ayında yerini AKP hükümetine bıraktı. 57'nci hükümet ekonomide genel anlamda olumsuz bir performans çizdi. Yaşanan iki krizle ekonomik dengeler sarsıldı. Alınan önlemler ve yapılan çalışmalarla birlikte AKP iktidarına krizden çıkmakta olan bir ekonomi devretti.

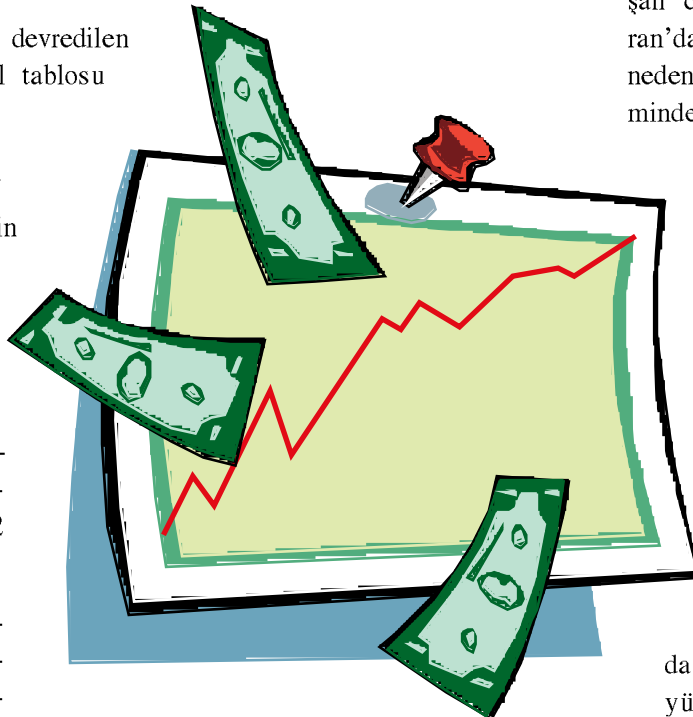
58'nci hükümete devredilen ekonominin genel tablosu şöyle;

Dolar TL dengesi

57'nci hükümetin göreve geldiği Mayıs 1999'da Merkez Bankası reel efektif döviz kuru endeksi 121 değerini gösterirken 2002 Ekim sonu itibarıyla 119.2 seviyesine geldi.

Hükümetin uyguladığı kur çapasıyla önce hızla yük-

selittiği, 2002'deki devalüasyon ile rekor biçimde düşürdüğü TL'nin değer TEFE bazlı endekste de 107.8 iken 2002 Ekim'i'nde 112.7 değerine ulaştı. 2000'de TL'nin aşırı değerlenmesi tüketim mali ithalatında patlamaya ve rekor cari işlemler açığına yol açtı. 2001 devalüasyonu ise yüksek enflasyon ile reel ve mali sektörde büyük zararlara yol açtı.

Cari işlemler

Türkiye'nin bu yılın ilk sekiz ayında cari işlemler açığı 246 milyon dolara kadar geriledi. 1998 yılında cari işlemler 1984 milyon dolar fazla, 1999 yılında 1360 milyon dolar açık, 2000 yılında 9819 milyon dolar açık ve 2001 yılında 3396 milyon dolar fazla vermişti. Ocak-Mayıs döneminde 998 milyon dolara ulaşan cari işlemler açığı Haziran'dan başlayarak fazla vermesi nedeniyle Ocak-Ağustos döneminde 246 milyon dolarlık açığa düştü. Bu yılın tamamında ise 1.4 milyar dolarlık cari işlemler açığı oluşması bekleniyor.

İhracat-ithalat

Türkiye'nin ihracatı 1998 yılında 6973 milyon dolar iken 1999 yılında 26.587 milyon dolar, 2000 yılında 27.775 milyon dolar ve 2001 yılında da 31340 milyon dolara yükseldi. 2002 yılı Ocak-

Eylül döneminde ihracat 24.956 milyon dolar olarak gerçekleşti. İhracattaki artış eğilimine bakıldığında Türkiye'nin ihracatının yıl sonu itibariyle 30 milyon dolar seviyesini aşması bekleniyor. Bu rakam Cumhuriyet tarihinin rekor seviyesini oluşturacak bir düzey. İthalat rakamları irdelendiğinde ise karşımıza çıkan tablo şöyle; 1998 yılında 45922 milyon dolar, 1999 yılında 40687 milyon dolar, 2000 yılında 54503 milyon dolar ve 2001 yılında ise 41399 milyon dolar olarak gerçekleşti. Türk Lirası'nın değerinin yükseldiği 2000 yılında ihra-

cat 54.5 milyar dolarla rekor kırarken 2002 yılının Ocak-Eylül döneminde 35.004 milyon dolar olarak gerçekleşti.

2002 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre ihracat yüzde 20.3 oranında ithalat ise yüzde 22.8 oranında arttı. Aynı dönemde dış ticaret açığı yüzde 30.9 oranında artarak 1.085 milyon dolara yükseldi. 2001 yılının Eylül ayında yüzde 75.8 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2002 yılı Eylül ayında yüzde 74.2 olarak gerçekleşti

1998 yılında ihracatın ithalatı karşılama oranı 58,7 iken, 1999 yılında 65,4, 2000 yılında 51,0 ve 2001 yılında 78,7 olarak gerçekleşti. 2002 yılı Eylül ayı için bu rakam 71,3 seviyesinde oluştu. İhracatta beklenen hızlı artış trendi 57'nci hükümetin 58'nci hükümete devrettiği olumlu gelişmelerden birini oluşturuyor.

Üretim

2002 yılı Eylül ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre üretim imalat sanayi sektöründe yüzde 13.3, elektrik, gaz ve su sektö-

YILLAR İTİBARIYLA İÇ BORÇ STOKU (GSMH'YE ORAN)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001 (*)	2002 (Ekm./ Oct.)*
Toplam iç borç	3,148,985	6,283,425	11,612,885	22,920,145	36,420,620	122,157,260	144,184,506
Kağıda Bağlanan	2,777,992	5,945,802	11,612,885	22,920,145	36,420,620	122,157,260	144,184,506
Nakit	1,923,829	4,642,884	9,511,785	20,197,511	29,422,612	57,879,907	83,616,251
Tahvil	603,485	2,267,893	3,815,843	16,960,758	27,373,224	40,226,736	47,680,162
Bono	1,320,344	2,374,991	5,695,942	3,236,754	2,049,388	17,653,172	35,936,089
Nakit Dışı	854,163	1,302,918	2,101,100	2,722,634	6,998,008	64,277,352	60,568,255
Tahvil	1,302,918	1,956,137	2,722,634	6,989,713	61,901,190	60,568,255	
Bono	207,495	0	144,964	0	8,295	2,376,162	0
Kağıda Bağlanmayan	370,993	337,623	0	0	0	0	0
Konsolide Borçlar	40	0	0	0	0	0	0
Kısa Vadeli Avans	370,953	337,623	0	0	0	0	0
GSMH	14,978,067	29,393,262	53,518,332	78,282,967	125,596,129	179,480,078	
Toplam Stok/GSMH	21.0%	21.4%	21.9%	29.3%	29.0%	68.1%	
Nakit/GSMH	18.5%	20.2%	21.9%	29.3%	29.0%	68.1%	
Nakit/GSMH	12.8%	15.8%	17.9%	25.8%	23.4%	32.2%	
Tahvil/GSMH	4.0%	7.7%	7.2%	21.7%	21.8%	22.4%	
Bono/GSMH	8.8%	8.1%	10.7%	4.1%	1.6%	9.8%	
Nakit Dışı/GSMH	5.7%	4.4%	4.0%	3.5%	5.6%	35.8%	
Tahvil/GSMH	4.3%	4.4%	3.7%	3.5%	5.6%	34.5%	
Bono/ GSMH	1.4%	0.0%	0.3%	0.0%	0.0%	1.3%	
Kağıda Bağlanmayan/GSMH	2.5%	1.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	
Konsolide Borçlar/GSMH	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	
KVA / GSMH	2.5%	1.1%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	

* Geçici

Kaynak: HM

ründe yüzde 2.4 ve madencilik sektöründe ise yüzde 16.3 azaldı. 2000 yılının ilk dokuz ayına göre 2001 yılında yüzde 8.4 gerileyen imalat sanayi 2001 yılının aynı dönemiyle kıyaslandığında 2002 yılında 9.9 artış kaydetti.

DİE verilerine göre 2001 yılı üçüncü döneminde yüzde 77.1 olan üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranı 2002 yılı üçüncü döneminde yüzde 77.5'e yükseldi. 2001 yılı Ekim ayında yüzde 74 olan üretim değeri ağırlıklı kapasite kullanım oranı, 2002 yılı Ekim ayında yüzde 80.6 seviyesinde gerçekleşti.

Enflasyon

Enflasyon yıllık yüzde 35'lik hedefin altında seyrediyor. 1999 yılında yüzde 62.9 seviyesinde olan enflasyon uygulanan ekonomik programla 2000 yılı sonunda yüzde 32,7'ye ve krizden sonra 2001 yılı sonu itibariyle yüzde 88,6'ya yükseldi. Tüketicide yıllık enflasyon yüzde 35 olan hedefin altına inerek yüzde 33,4 ol-

du. Toptan eşya fiyatlarında ise yıllık enflasyon yüzde 40'ın altına inerek yüzde 36.1 oldu. Ekim ayında çekirdek enflasyon ise yüzde 1.8'e kadar geriledi.

Borç stoku

1999 yılında 22.9 katrilyon TL olan iç borçlar, 2000 yılında 36.4 katrilyon TL'ye yükseldi. Yaşanan krizlerle birlikte, gizlenen borçların ve görev zararlarında dahil olmasıyla 2001 yılı sonunda iç borç stoku 122 katrilyon TL'ye ulaştı. Hazine verilerine göre Eylül sonu itibariyle 140.3 katrilyon TL olan iç borcun, piyasaya olan kısmı ise 62.8 katrilyon TL iç borcun yüzde 55'i ise kamuya olan borçlar arasında yer alıyor.

Yeni hükümet faiz ve kurda başlayan düşüşleri devam ettirebilirse, yüzde 75'i değişken faizle ya da dövizli borçlardan oluşan iç borç stokunun maliyeti giderek düşecek ve çevrilmesi kolaylaşacak.

Eylül sonunda 140.3 katrilyona

ulaşan stokun yüzde 55 oranındaki 77.5 katrilyonunu kamuya olan borçlar oluşturuyor. Bu da sürdürülebilirlik konusunda büyük bir avantaj.

2002 yılının ikinci yarısı itibariyle dış borç stoku 125,877 milyon dolara ulaştı. Ancak dış borçta kısa vadeli borçlanmanın oranının toplam borç içinde azalması önemli bir avantaj oluşturuyor.

1998 yılında 96,411 milyon dolar olan dış borç stoku 1999 yılında 102,988, 2000 yılında 119,697, 2001 yılında 115,200 ve 2002 yılı ikinci çeyreğinde 125,877 milyon dolara yükseldi.

1998 yılında toplam borç stoku içerisinde kısa vadeli borçların oranı yüzde 21 seviyesinde iken 2000 yılında yüzde 23'e yükseldi. Krizin ardından bu oran hızla gerileyerek 2001 yılında yüzde 14'e ve 2002 yılı ikinci çeyreği itibariyle yüzde 12'ye düştü. Borçların uzun vadeye yayılması önemli bir avantaj oluşturuyor.

DİŞ BORÇ STOKUNUN PROFİLİ

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002-Q1	2002-Q2
Toplam Dış Borç Stoku	79,221	84,276	96,411	102,988	119,697	115,200	117,812	125,877
Orta-Uzun Vade	62,149	66,585	75,637	80,067	91,396	98,959	103,348	110,657
Kamu Sektörü	51,416	49,773	51,957	52,701	62,243	70,030	73,640	79,543
Özel Sektör (1)	10,733	16,812	23,680	27,367	29,153	28,929	29,708	31,114
Kısa Vade	17,072	17,691	20,774	22,921	28,301	16,241	14,464	15,220
Dış Borç Stokunun % Dağılımı	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Orta-Uzun Vade	78.45	79.01	78.45	77.74	76.36	85.90	87.72	87.91
Kısa Vade	21.55	20.99	21.55	22.26	23.64	14.10	12.28	12.09
Dış Borç Stokundaki Yıllık % Değişme		6.38	14.40	6.82	16.22	-3.76	2.27	6.85

AKP'nin vergiye bakışı

Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) seçimlerden önce açıkladığı seçim beyannamesi, Parti Genel Başkanı Erdoğan tarafından açıklanan acil eylem planı ve Başbakan Gül tarafından açıklanan Hükümet Programı ile hedef ve politikalarının ana çizgilerini netleştirdi.

58'nci Hükümet, Hükümet Programında yeni bir ekonomik program uygulayacağını açıkladı ve ekonomiye ilişkin politikaların detayı bu programın açıklanmasına kaldı.

AKP'nin seçim bildirgesi ekonomi ve vergi sistemine ilişkin, acil eylem planı ve Hükümet Programından daha geniş açıklamalar içeriyor.

AKP öncelikli olarak vergi oranlarını düşüreceğini ve vergi sayısını azaltacağını seçim beyannamesinde açıklamıştı. Vergiye ilişkin seçim beyannamesinde yer alan vaatler şöyle;

- Orta vadede toplam vergi gelirini azaltmadan, verginin tabana yayılması, kişi ve kurumları kayıt dışılığa iten nedenlerin kaldırılması ve vergi idaresinde etkinliğin sağlanmasıyla, vergi oranları tedricen indirilecektir.
- Verginin esas amacının gelir toplamak olduğu dikkate alınarak, vergi sistemini karmaşık hale getiren istisna ve muafiyetler basitleştirilecektir.
- Diğer kanunlardaki vergi ile ilgili hükümler ver-

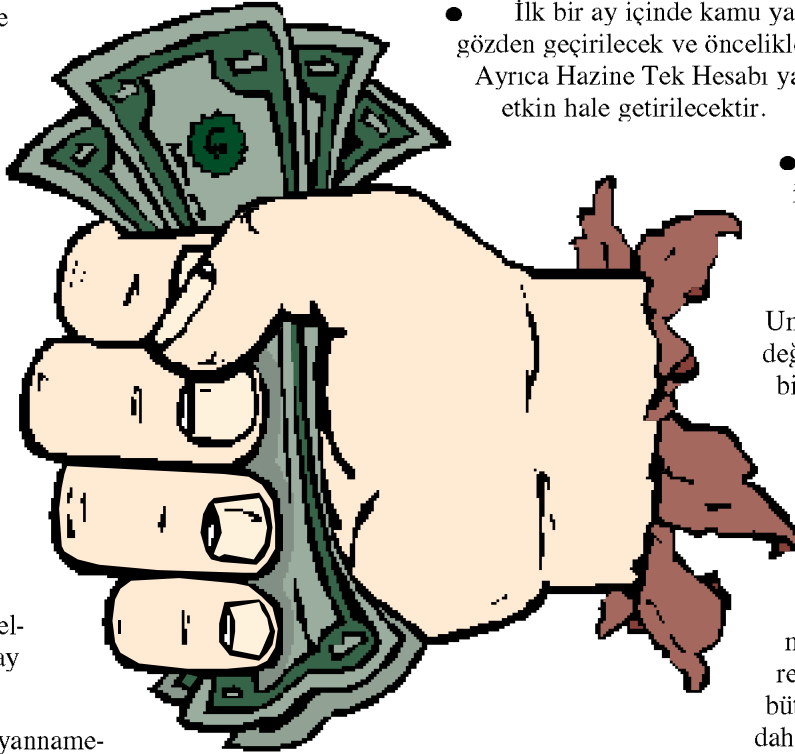
gi kanunları içine alınacak, vergi sistemi basitleştirilecek, günümüz şartlarında uygulanmayan vergiler kaldırılacaktır.

- Vergi düzenlemelerinde, kamu finansmanı öncelikleri yanında, verginin iktisadi birimlere etkisi, ekonomik ve sosyal getirisi, üretim ve istihdama tesiri ile vergi benzeri yükümlülükler dikkate alınacaktır.
- “Vergi barış projesi” çerçevesinde, kayıt dışılığı kontrol altına almak amacıyla vergide ak sayfa açılacaktır. Bu proje kapsamında, vergi ihtilafları ile ilgili 130 bine ulaşan dosya vergi ve faiz indirimi yoluyla tasfiye edilecek; matrah artırımı, tahsilat kolaylığı, stok affı, demirbaş affı gibi yollarla sistemin kayıtlı ekonomiye geçmesinin alt yapısı hazırlanacaktır.
- Geçmişte yürüten ya da geçmişte esas alan vergi kanunları çıkarılmayacaktır. Mali milat uygulaması kaldırılacaktır.
- Kurum kazançlarının vergilendirilmesinde, gelir ve kurumlar vergisi arasında entegrasyon sağlanacaktır. Böylece, bir yandan kurum kazançları üzerindeki vergi yükü azaltılırken, diğer yandan gerçek kişi kazançlarının daha net tespiti mümkün olacaktır. Bu düzenlemeler AB'ye uyum ve yabancı sermayenin vergilendirilmesi açısından da önem taşımaktadır.
- Menkul sermaye iratlarının vergilendirilmesi ile ilgili olarak yapılan düzenlemelerin basit, kalıcı,

uygulama kolaylığı olan, vergi adaletini zedelemeyen nitelikler taşımasına dikkat edilecektir.

- Damga vergisi ve harçlar gibi işleme dayalı vergilerin çoğu kaldırılacak, kalanların ise oranları düşürülerek üst sınır getirilecektir. Böylece olayların ekonomik boyutunun kavranması kolaylaştırılarak gelir, kurumlar ve katma değer vergisi hasılatı artırılabilecektir.
- Gelir idaresinin üstlendiği faaliyetler, genel müdürlük çatısı altında verimli bir şekilde yerine getirilmemektedir. Gelir idaresinde birimlerin görev ve yetkileri açıkça belirlenecek, mali yönetim esnek ve fonksiyonel bir yapıya kavuşturulacaktır.

- Mükelleflere ve vergi idaresine kolaylık sağlamak amacıyla, mükellefler bilgisayar sistemiyle beyanlarını, tahakkuklarını ve ödemelerini internet üzerinden yapabilecek, uygulamaya konulacak tek sosyal güvenlik numarasıyla mükellefler daha kolay izlenecektir.

AKP'nin seçim beyanname-sinde yer alan kamu harcama-larına yönelik reform anlayışı içe-risinde; makro ekonomik istikrarın sağlanması, kay-nakların stratejik hizmet önceliklerine göre tahsisi, kamu hizmetlerinde tutumluluk, verimlilik ve etkin-lik ilkelerine göre yürütülmesi ve kullanılan mali yet-kilerin hesabının verilerek saydamlığın sağlanması-nın hedeflendiği açıklanmıştı.

Acil eylem planı

AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan tarafından açık-lanan acil eylem planında AKP Hükümetinin kısa va-

de de yapmayı hedeflediği çalışmalar yer aldı. Önce-likli olarak geçici bir bütçe hazırlayacak olan AKP iktidarı, bir ay içerisinde mali milatı kaldıracağını açıkladı. Bu yasa tasarısı hazırlayarak TBMM'ne sevk etti.

İlk üç ay içinde;

- Vergi yükünü tabana yayan tedbirler alınacak,
- Vergi mevzuatı basitleştirilecek,
- Vergi barışı projesi hayata geçirilecektir.

Harcama politikalarında kamuda tasarruf ilkesi çer-çevesinde;

- İlk bir ay içinde kamu yatırımları stoku gözden geçirilecek ve öncelikler belirlenecektir. Ayrıca Hazine Tek Hesabı yaygınlaştırılarak etkin hale getirilecektir.

- İlk altı ay içinde ise günümüz ko-şullarına cevap vermeyen 1050 Sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu değiştirilerek bütçe birliğin sağlayacak, bütçenin hazırlan-ması sürecini daha etkin kı-lacak, girdi değil çıktı odaklı bir yaklaşım ve iç mali kontrolü geti-recek, kuruluşlara bütçe uygulamasında daha fazla esneklik

verecek ve bütçe uygulamasında mali saydamlık ve hesap verebilirliği artıracak yeni bir kamu mali yönetim kanunu çıkarılacaktır.

- TBMM adına denetim yapan Sayıştay'ın dene-tim yetkisinin kapsamı, Cumhurbaşkanlığı, TBMM ve Üst Kurullar dahil olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşların hesaplarını içine alacak şekilde genişletilecektir.

Seçim bildirgesi ve acil eylem planına göre daha az net ifadelerin yer aldığı 58'nci hükümet programın-da, ekonomi ve vergiye ilişkin genel bir yaklaşım ser-gilendi. 58'nci Hükümetin yapısal reform programı;

- Kamunun yeniden yapılanması,
- Kamu harcamalarında disiplin, tasarruf ve şeffaflığın sağlanması,
- Özelleştirmenin hızlandırılması,
- Yerli ve yabancı yatırımlar için ortamın iyileştirilmesi,
- Mali sektör ve sosyal güvenlik sisteminin ıslahı,
- Tarımda yeniden yapılanma ve verimliliğin artırılması, gibi alanları kapsayacağı açıklandı.

Hükümet Programında vergi sistemine ilişkin açıklamalar ise şöyle;

- Hükümetimizin vergi politikaları ekonomik programı ve kamu kesimi dengelerini gözönünde bulunduran, reel sektörü ve sosyal politikaları dikkate alan bir anlayış içinde uygulanacaktır. Bu çerçevede, vergi sisteminizin sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için kapsamlı bir vergi reformu yürürlüğe konulacaktır.

Yapılacak bu reformun çıkış noktası vergide adalet ve ödeme gücü ilkeleri olacak, bu ilkelerin ve sağlıklı bir vergi yapısının sadece vergi kanunlarında yapılacak düzenlemelerle gerçekleşmeyeceği, uygulamanın da aynı ölçüde önemli olduğu ve bu alanda yapılması gereken çok şey bulunduğu gözden uzak tutulmayacaktır.

Uygulayacağımız ekonomik programın önemli bir ayağı da, kamu harcamaları reformu olacaktır. Etkin, verimsiz ve şeffaf olmayan kamu harcama sistemimizin iyileştirilmesi için yapılacak kamu harcama reformu şu dört hedefe yönelecektir:

- Makro ekonomik istikrarın sağlanması,
- Kaynakların stratejik hizmet önceliklerine göre tahsisi,
- Kamu hizmetlerinin tutumluluk, verimlilik ve etkinlik ilkelerine göre yürütülmesi,
- Kullanılan mali yetkilerin hesabının verilerek saydamlığın sağlanması,

Yeni mali yönetim anlayışımız, kamuoyu ve halkımıza daha fazla bilgi verilerek yolsuzluk ve savurganlık önlenmiş olacaktır. Bu yeni yaklaşım, daha az kaynakla daha çok iş yapma imkanını sağlayacaktır.”

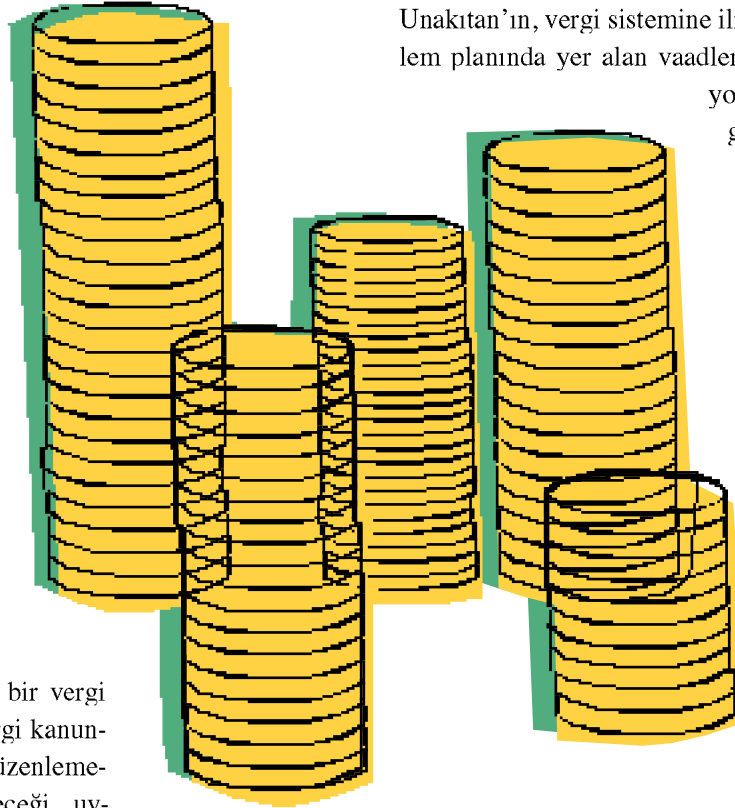
şeklinde yer aldı.

Önümüzdeki günlerde öncelikli olarak geçici bütçeyi TBMM’den geçirmesi gereken Maliye Bakanı Unakıtan’ın, vergi sistemine ilişkin öncelikle acil eylem planında yer alan vadeleri gerçekleştirmek için yoğun bir mesai yapması gerekiyor.

Maliye Bakanı Unakıtan tarafından hazırlanan ve yeni hükümetin ilk kanunu olması beklenen mali milatın kaldırılması uygulaması uzun süre tartışılacak konuların başında geliyor. Kayıtdışı ekonomiyi önleyecek otokontrol mekanizmalarının gerekliliği ve bu konuda her hangi bir yaklaşım seçim beyannamesi, acil eylem planı ve

hükümet programında yer almadı. 1050 Sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu değiştirilmesi konusunda uzun süredir Maliye Bakanlığı bünyesinde çalışmalar sürdürülüyordu. Bu taahhüt niyet mektubunda ve vergi stratejisinde yer almıştı.

Ancak, daha önce uygulanan ekonomik programda ve vergi stratejisinde çok köklü değişikliklere gidilmesi beklenmiyor. AKP ekonomi kurmaylarının açıklamaları da bu doğrultuda.

ABD’nde şirket yönetimi alanında önemli yeni yasal düzenlemeler yapıldı

SARBANES-OXLEY YASASI

Geçen Aralık ayında Enron firmasının iflas etmesi ile başlayan ve daha sonra Global Crossing Ltd., Tyco International Ltd., Qwest Communications International Inc. ve son olarak ta WorldCom Inc. firmalarınca açıklanmış olan bilançolarda ortaya çıkan muhasebe yanlışlıklarıyla, giderek yatırımcıların güvenini sarsmak suretiyle ekonomik sistemin başarısı üzerine gölge düşürebilecek bir boyut kazanan skandallar serisi, Temmuz ayı sonunda Başkan Bush tarafından imzalanarak yürürlüğe giren ve şirket yönetim süreci ile muhasebe ve denetim uygulamaları üzerinde köklü değişiklikler getiren bir Yasaya önyak oldu.

Bilanço’nun Eylül ayı sayısında ana çizgileri ile belirtildiği üzere, yeni yürürlüğe giren Sarbanes-Oxley Yasası, şirket denetim kurullarının bağımsızlığı ve işlevlerinin daha etkin hale getirilmesi, şirket yöneticilerinin sorumlulukları, açıklanan finansal tabloların

kapsamının genişletilmesi, şirket yöneticileri ve çalışanlar için öngörülen cezai yaptırımlar ve Amerikan Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu’nun (SEC) yetkilerinin genişletilmesi gibi konuları yeniden düzenliyor ve yakın geçmişte büyük güven kaybına maruz kalan amerikan şirket yönetişimine (governance) yeniden güvenirlilik kazandırılmasını amaçlıyor.

Yasa ile getirilen düzenlemeler çok geniş kapsamlı olduğu cihetle, Bilanço’nun bu sayısında Yasanın sadece Birinci ve İkinci Bölümlerini oluşturan "Halka Açık Şirket Muhasebesi Gözetim Kurulu" kurulması ve "Şirket Denetleme Komitelerinin (Kurullarının) Bağımsızlığı" bölümleri ele alınarak, yapılan düzenlemeler ana çizgileriyle verilecektir

Yasa bugüne kadar kendi kendilerini düzenlemiş, nizam sokmuş olan muhasebe mesleği camiasının bu uygulamasına son veriyor ve halka açık şirketlerin denetimini gözden geçirmek üzere, üyelelerinin en az üçü bu mesleğin dışın-

dan olan, inceleme yapma ve denetim elemanlarını cezalandırma yetkisi ile donatılmış, beş kişiden oluşan bir kamu gözetim kurulu (POB) oluşturuyor.

Halka Açık Şirket Muhasebesi Gözetim Kurulu (Kamu Gözetim Kurulu)

Sarbanes-Oxley yasası, Yatırımcıların çıkarlarının korunması ve hisse senetleri yatırımcılara satılan veya bunlar tarafından elde tutulan şirketler için bilgi sağlayıcı, doğru ve bağımsız denetim raporlarının hazırlanması alanlarında kamu çıkarının güçlendirilmesi amacıyla "Halka Açık Şirket Muhasebesi Gözetim Kurulu"nu (POB) kurmaktadır.

Kurulun (POB) Görevleri;

- Hisselerini halka açan şirketler için denetim raporu hazırlayan muhasebe şirketlerinin sicilini tutmak; bu kapsamda muhasebe şirketlerinin Kurulca tescil edilmiş olması zorunluluğu getirilmektedir. Komisyonca (SEC) belirlenecek tarihten itibaren 180 gün son-

ra, tescil edilmemiş bir muhasebe firmasının halka açık bir şirketle ilgili olarak bir denetim raporu hazırlaması, yayınlaması veya böyle bir raporun hazırlanmasına veya yayınlanmasına iştirak etmesi yasa dışı olacaktır.

- Halka açık şirketlerin denetim raporlarının hazırlanması ve yayınlanması ile ilgili olarak yönetmeliklerle, denetim, kalite kontrol, ahlak, bağımsızlık veya diğer konularda standartlar belirlemek ve/veya bunları uygulamaya koymak, Yasa ile Kurulca (POB); standartlara etkin bir şekilde uyumun sağlanması amacıyla örneğin muhasebe şirketlerinden, hazırladıkları herhangi bir denetim raporu ile ilgili olarak en az 7 yıl süre ile raporda yer alan mütalaaları destekleyici nitelik taşıyan denetim çalışma kağıtlarının ve diğer bilgilerin hazırlanmasını ve muhafazasını, her bir denetim raporunun diğer bir ortakça gözden geçirilmesi ve onaylanmasını, her bir denetim raporunda şirketin iç kontrol yapısına ve usullerinin değerlendirilmesine yer verilmesini talep eden yönetmelikler hazırlanması öngörülmektedir.

- Kurul; denetimlerin yapılması, denetim raporlarının yayınlanması ve hisseleri Borsada işlem gören şirketlere ilişkin diğer konulardaki icraatları ile ilgili olarak tescil edilmiş muhasebe şirketlerinin ve o şirketin ortaklarının, Yasa (Sarbanes-Oxley) hükümleri, Kurul ve komisyonca belirlenen kurallar ve mesleki standartlara uyum, uygun davranma derecesini değerlendirmek üzere sürekli bir teftiş programı uygulayacaktır. Bu kapsamda teftişler, 100'den fazla şirket için düzenli olarak

denetim raporu düzenleyen tescilli muhasebe firmaları için her yıl, 100 ve daha altında şirket için rapor hazırlayan muhasebe şirketleri için en az üç yılda bir yapılacaktır. Kurul, muhasebe firmasının değişik ofislerinde ve değişik ortakları tarafından yürütülen seçilmiş denetim ve gözden geçirme yükümlülüklerini (bunlar, arasında halen dava konusu olan veya bir veya daha fazla üçüncü kişilerle uyuşmazlık konusu içeren olayları da içerebilirler) teftiş edecek ve gözden geçirecek, firmanın kalite kontrol sistemini, dokümanların tutulma şeklini ve iletişimini değerlendirecek ve yapılan teftiş sonucu, muhasebe firmasının veya onun bir ortağının bir eylem veya uygulamasının yahut bir eylemi yerine getirmemesinin bu Yasanın hükümlerine, Kurul ve Komisyonun kurallarına, firmanın kendi kalite kontrol politikasına ya da mesleki standartlara aykırılık oluşturduğunu tespit ettiğinde bu eylem, uygulama veya ihmali, eğer uygun görürse, Komisyona ve ilgili Devlet düzenleyici organına rapor edecektir.

- Kurul, yönetmeliklerle, kamu hizmeti gören muhasebe firmaları veya bu firmaların ortakları hakkında inceleme yapılması ve disiplin kovuşturması yürütülmesi alanında uygun, hakça usuller belirleyecektir. Kurulun dikkati nazarına ne şekilde gelmiş olursa olsun, Kurulca konulmuş olan usuller doğrultusunda Kurul; bir tescilli muhasebe firmasının veya onun bir ortağının veya her ikisinin, bu Yasanın hükümlerini, kurulun koyduğu yönetmelikleri veya menkul kıymetlerle ilgili yasaların, denetim raporlarının hazır-

lanması ve yayınlanmasına ilişkin hükümlerini ve bu Yasaya göre Komisyonca muhasebeciler için belirlenmiş olan yükümlülükleri veya mesleki standartları ihlal eden, bunlara aykırılık oluşturan herhangi bir eylemi, uygulaması veya eylem eksikliği konusunda inceleme yapabilecektir. Kurul (POB) bu çerçevede bir incelemeyi, (1) Komisyona (SEC), (2) ilgili denetim raporunun düzenlendiği kurumun onun yetki, yargılama alanı içinde olması halinde Federal fonksiyonel düzenleyici kuruma, (3) Komisyonun talimatıyla A.B.D. başsavcısına, 1 veya daha fazla eyaletin başsavcılarına ya da Devletin uygun düzenleyici kurumuna havale edebilir.

İnceleme Yöntemi;

(1) Bildirimde Bulunma, Kayıt Tutulması.

Kurulca bu amaçla hazırlanacak Yönetmelik uyarınca, Kurulun kamu hizmeti gören tescilli bir muhasebe firmasının veya onun bir ortağının disiplin kovuşturmasına tabi tutulup, tutulmayacağı konusunda karara varılmasında, Kurul;

(A) firma veya ortağı hakkında belirgin iddialar ortaya koyacaktır,

(B) firmayı veya ortağını bu konuda bilgilendirecek ve bu iddialar karşısında savunma fırsatı tanıyacaktır,

(C) bu işlemlerin kaydını tutacaktır.

(2) Duruşmalar, duruşmaya taraf olanların rızası ile Kurulca ortaya somut bir gerekçe ortaya konulması halleri dışında kamuya açık yapılmayacaktır.

(3) *Gerekçeli Karar*; Kurulun bir cezaya hükmetmesi durumunda tescilli muhasebe firmasının veya ortağının böyle bir cezaya temel oluşturan her bir hareketi ve uygulaması (veya yapması gerektiği halde yapmadığı), Kurul tarafından firmaya ihlal edildiği kanaatine varılan Yasa maddeleri, Yönetmelikler veya meslek standartları ile gerekçeleri de içerecek şekilde Kurulca hükmedilen ceza, *Gerekçeli Kararda* yer alacaktır.

(4) *Cezalar*; Kurulun, elde edilen tüm kanıtlara ve olayın özellikle rine dayalı olarak, davalı durumdaki firma veya ortağınca ilgili Yasa, Yönetmelik ve mesleki standartların ihlal edildiği sonucuna varması durumunda, Kurul uygun gördüğü aşağıda sıralanan disiplinle ilgili veya zararı ortadan kaldırıca cezalara hükmedebilir;

(A) bu başlık altında tescilin geçici bir süre ile askıya alınması veya sürekli biçimde iptal edilmesi

(B) bir kişinin tescilli bir muhasebe firmasına ortak olma durumunun geçici olarak veya sürekli biçimde askıya alınması veya bundan böyle ortak olabilmesinin tümüyle yasaklanması,

(C) bir muhasebe firmasının veya ortağının faaliyetleri, görevleri veya işlemleri üzerine geçici ola-

rak veya sürekli biçimde sınırlanma getirilmesi, (ilave mesleki eğitim ve staj gerekliliği görülmesi durumu ile ilgili olanlar dışında)

(D) her bir ihlal durumu için aşağıda verilen tutarlarda para cezası;

i. özel kişiler için 100.000 Dolar dan, diğer hükmi şahsiyetler için 2.000.000 Doldardan fazla olmayan, ve

ii. kasıtlı ve bile, bile yapılmış olan

yasa ihlallerinde özel şahıslar için 750.000 Doldardan ve diğer hükmi şahıslar için 15.000 000 Doldardan fazla olmayan.

(E) kınama cezası,

(F) ilave eğitim görme veya staja tabi tutulma zorunda bırakılma,

(G) Kurulun Yönetmeliklerinde yer verilen uygun başka bir ceza.

- Kurul (veya Komisyon) tarafından mesleki standartların yükseltilmesi, tescilli muhasebe firmaları tarafından sunulan denetim hizmetlerinin kalitesinin yükseltilmesi veya yatırımcıların ve kamu çıkarının korunması ve iyileştirilmesi için uygun ve gerekli olduğu belirlenen diğer görevleri (yönetmelik ve talimatlarla) yerine getirecektir.

- Denetim raporlarının hazırlanması ve yayınlanması sürecinin ve muhasebecilerin görev ve sorumluluklarının bu Yasa, Kurul kararları, mesleki standartlar ve menkul sermaye yasaları ile uyumlu olmasını temin

edecek, yürürlükte olmasını sağlayacaktır.

Kurul Üyeliği,

Kurulun Teşkilatı,-

Kurul; sermaye piyasası yasaları uyarınca hisse senedi ihraç eden şirketler tarafından yapılan finansal açıklamaların ifade ettiği sorumlulukları, bunların tabiatını ve bu

açıklamalar çerçevesinde denetim raporlarının hazırlanması ve yayınlanması hususunda muhasebecilerin görevlerine vakıf ve yatırımcılar ile kamunun çıkarlarının korunması konusunda kararlılıklarını açıkça göstermiş olan namuslu ve bu alanda şöhret sahibi seçkin kişiler arasından atanan 5 üyeli kurul olacaktır.

- Sınırlama:

Kurulun iki üyesi, sadece 2 üyesi, eğer bunlardan birisi kurul başkanı ise, onun Kurula atanmasından önceki en az beş yıl boyunca ruhsatlı muhasebeci olarak çalışmamış olması kaydıyla, bir veya daha fazla eyaletin yasaları çerçevesinde ruhsatlı muhasebeci olmaya hak kazanacak veya kazanmış olacaktır.

- Tam-zamanlı bağımsız hizmet:

Kurulun her bir üyesi tam zamanlı olarak vazife görecektir ve Kurulda ki hizmeti esnasında aynı zamanda başka bir kişi tarafından istihdam edilmeyecek ve başka herhangi bir mesleki veya iş hayatındaki faaliyet içersinde olmayacaktır. Kurulun hiçbir üyesi; Komisyon tarafından belirlenen koşullara göre muhasebe firmalarının mensuplarının standart emeklilik düzenlemeleri çerçevesinde almakta oldukları süregelen sabit ödemeler dışında, kamuya hizmet veren bir muhasebe şirketinin (veya Komisyonca Yayınlanan Yönetmelikle belirlenen başka herhangi bir kişinin) karından pay almayacak, bunlardan bir ödenti kabul etmeyecektir.

Sarbanes-Oxley Yasası şirket denetleme kurullarının kurumsal yapısı, yetki, görev ve sorumlulukları alanında da çok önemli yeni düzenlemeler getirmektedir.

Şirket Denetleme Komitesi (Kurulu);

26 Nisan 2003 tarihinden geç olmamak üzere, Menkul Kıymetler ve Takas Komisyonu (SEC) yayınlayacağı Yönetmelik ile, ulusal menkul kıymet takas kurumları ile

menkul kıymet ortaklıklarının; aşağıda belirtilen koşulları yerine getirmemiş olan menkul kıymet ihraç etmiş şirketlerin her türdeki menkul kıymetlerini kote etmelerini yasaklamış olmalarını temin edecektir. Komisyonca hazırlanacak bu Yönetmelik, böyle bir yasaklamanın konulmasından evvel, bir menkul kıymet çıkaran şirkete, bu yasaklamaya dayanak teşkil eden arızaları giderme fırsatı tanımak üzere uygun yöntemleri de içerecektir.

Denetleme Komitesinin Tescilli Muhasebe Firmalarına İlişkin Sorumluluğu,

Menkul kıymet ihracı yapan her bir şirketin Denetleme Komitesi, Yönetim Kurulunun bir Komitesi olarak sahip olduğu olanaklar çerçevesinde, bir denetim raporunun hazırlanması ve yayınlanması veya ilgili bir çalışmanın yapılması maksadı ile o şirket tarafından tutulan ve bir kamu hizmeti gören tescilli muhasebe firmasının tayin edilmesinden, o firmaya hizmeti karşılığı sağlanacak ücretten ve o firmanın yaptığı işin gözetiminden (finansal raporlama ile ilgili olarak yönetim ile denetçi arasında çıkabilecek anlaşmazlıklarda uzlaşmaya varılması dahil) doğrudan sorumlu olacaktır ve bu tescilli muhasebe firmalarının her biri doğrudan Denetleme Komitesi ne rapor edecektir (ona karşı sorumlu olacaktır).

Denetleme Komitesinin bağımsızlığı,**- Genel Olarak:**

Menkul kıymet ihracında bulunan şirketin Denetleme komitesinin her bir üyesi bu şirketin yönetim

kurulunun bir üyesi olacak ve bundan ayrı olarak bağımsız olacaktır.

- Bağımsız Olma Kıstası:

Bağımsız olarak mütalaa edilebilmesi için bir şirketin denetim komitesinin üyesinin; denetleme komitesinin, yönetim kurulunun veya kurulun başka bir komitesinin bir üyesi olarak sahip olduğu olanaklar dışında, şirketten;

1. istişare, danışmanlık veya başka bir vesile karşılığı bir ücret kabul edemez; veya
2. şirketin veya onun herhangi bir alt kuruluşunun bağımlı kişisi olmaz.

- Şikayetler:

Herbir denetleme komitesi,

1. muhasebe, şirket içi muhasebe kontrolleri ve denetim sorunları ile ilgili olarak şirkete ulaşan şikayetlerin alınması (muhatap olunması), muhafaza edilmesi ve muameleye tabi tutulması, ve
2. muhasebe ve denetim konuları ile ilgili olarak şirketin çalışanları tarafından belirlenen, dile getirilen kaygıların gizli olarak ve kimin tarafından yapıldığı belli olmayacak şekilde sunulması

için yöntemler geliştirecektir.

- Danışman İstihdam Etme Yetkisi:

Herbir denetleme komitesi, kendi görevlerini yerine getirmesi sürecinde gerekli olduğuna karar vermesi halinde, bağımsız kurul veya danışmanlar tutma yetkisine sahip olacaktır.

FASB ve IASB'nin uyum anlaşması

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB), Birleşik Devletler ve Uluslararası Muhasebe Standartlarının uyum taahhütlerini şekillendirmek üzere, belirgin adımlarını gösteren bir anlaşma metni imzaladılar. Londra'da 2 gün süren toplantıda, FASB ve IASB, başlıca Ulusal Standart yapımcılarına bu anlaşmayı sundular. Karşılaştırılabilir, halihazırdaki ve gelecekteki muhasebe sorunlarına yüksek kalitede çözümler üretmenin tartışıldığı Eylül ayında ortaklaşa gerçekleştirilen toplantıdan sonra ilk defa biraraya gelen FASB ve IASB en son taahhütlerini açıkladılar.

Anlaşmada kısa dönemli programlarına yer verdikleri uyumlaştırma projelerindeki kararlar yer aldı. Kısa Dönem Müşterek Uyum Projesi her iki kurulunda belirlenmiş olan en önemli farklılıkları ortadan kaldırmak için en iyi gayreti göstermelerini zorunlu kılmaktadır.

2003 sonuna doğru FASB ve IASB belirlenen farklılıkların bir kısmına ya da tamamına yönelik

olarak ortak bir taslak yayınlacaklar. Söz konusu farklılıkları ortadan kaldırmak için her iki kurum tarafından başatılan bu çalışma gelecekteki çalışma programlarının koordinasyonunda da devam ede-

cek. Farklılıkların ortadan kaldırılması için çalışmalar devam ederken, finansal durumların karşılaştırılabilirliği geliştirilecek.

FASB'nin Yönetim Kurulu Başkanı Robert H. Herz, anlaşmanın açıklanmasından sonra yaptığı

açıklamada, "FASB sağlıklı küresel sermaye piyasalarını desteklemek için yüksek kalitede raporlama standartlarını dünya çapında üretmek amacı içinde çalışmalarını sürdürecektir. IASB ile birlikte Uzun dönem sorunların olduğu kadar Kısa Dönem Uyum Projelerinin de başarı şansı büyük ölçüde artmış oldu.

Anlaşmamız ortak amaçlara ulaşmak için başladığımız çalışmanın yolunu açacaktır" dedi.

IASB'nin Başkanı Sir David Tweedie, anlaşmadan sonra yaptığı açıklamada "Gerçek küresel muhasebe standartlarına ulaşmak için diğer standart yapımcılarla birlikte oluşturduğumuz ortaklığımız önemli bir adımı işaret etmektedir. Pek çok zorluklarla başa çıkmamız gerektiğini bilmekteyiz. Ulusal ve uluslararası standartlar arasındaki en belirgin farkları ortadan kaldıracığımıza şimdiden eminim. US, GAAP, IFRS'nin ve diğer ulusal standartların en iyileri üzerinde yapılacak çalışma ile dünya sermaye piyasalarında yatırımcıların güvenebileceği küresel muhasebe standartlarına sahip olacağız" dedi.

IFAC Başkanlığına Rene Ricol seçildi

Hong-Kong'da gerçekleştirilen IFAC Genel Kurulunda Rene Ricol iki yılına IFAC Başkanlığına seçildi. IFAC'a üye 156 muhasebe örgütü ve bu örgütlere bağlı olarak faaliyet gösteren 2.4 milyon muhasebeci bulunuyor. Fransa'da muhasebe örgütünde başkanlık yapan Ricol, uzun bir süredir IFAC organizasyonunda görev yapmaktaydı. Ricol son olarak IFAC Başkan Yardımcılığı görevini yürütmekteydi.

IFAC'ın yeni Başkanı Ricol Dünya Muhasebe Kongresinin kapanış oturumunda yaptığı konuşmada, muhasebe konusunda yeni bir çağın başladığını vurgulayarak, hedefledikleri çalışmalar hakkında bilgi verdi. Rene Ricol, "IFAC'ın kamu yararı üzerindeki taahhütleri, firmaların, etkin kalite kontrol mekanizmalarını adapte etmelerini teşvik yoluyla yenilenecek. Finansal raporların güvenilirliği yeniden yapılandırılacak. Yeni dönemde, doğruluk, güvenilirlik ve şeffaflık olgusu temel alınarak mesleğin canlandırılmasını hedefliyoruz.

IFAC'ın önceliği diğer kurumlarla beraber çalışmaktır. Güveni yeniden yapılandırmak ve yükseltmek, böylelikle girişimci ve yatırımcı ruha hizmet etmek, istihdamı artırmak, yoksulluğu ve güvensizliği azaltmak, çocuklarımızın ve çocuklarımızın çocukları için yapmamız gerekenlerdir.

Güvenlik zincirinde önemli bir halka olduğumuz için finans pazarlarında güveni yeniden kurmak için kesin kararlılığa sahibiz. Önemli bir zincirin halkası olma bilincinde öncelikle kendi organizasyonlarımızı ve çalışma şeklimizi yeniden şekillendirme ihtiyacını kabulediyoruz. Bunun anlamı çeşitli ülkelerde ortak düzenlemelere gitmektir" dedi.

Kongrede Hazine ve Finansal Sekreteri Frederic Ma, büyük Amerikan şirketlerinin yaşadığı felaketleri örnek göstererek etik ve mesleki standartlar üzerinde durdu. Ayrıca muhasebe standartlarının küresel olarak uyumlaşmış, muhasebe çerçevesi içerisinde anlam taşıyacağını söyledi.

Uzun yıllardır muhasebe kongrelerini izleyen, Prof. Dr. Mustafa Aysan'ın Dünya Muhasebe Kongresi izlenimleri ve değerlendirmesinin yer aldığı, 27 Kasım 2002 tarihinde yayınlanan Radikal Gazetesi'nde yazısı şöyle;

Dünya Muhasebeciler Kongresi'nin 16'ncısı, 18-21 Kasım'da Hong Kong'da yapıldı. 82 ülkeden 5 bin ve Türkiye'den 12 muhasebe uzmanının katıldığı kongrenin teması, 'Bilgi-tabanlı ekonomi ve muhasebeciydi. 4 genel toplantıyla 13 grup çalışması içinde delegeler, mesleğin geleceğiyle ilgili ayrıntılı çalışmalar yaptı.

Yapılan çalışmaların konuları ve

önemli sonuçları, özetle şöyledir: Kongrenin genel toplantılarında,

1) Bilgi-tabanlı ekonominin muhasebeci için yarattığı fırsatlar, görev ve sorumluluklar;

2) Bilgi-tabanlı ekonomi içinde muhasebecinin yaşam koşulları,

3) 21. yüzyılda 'muhasebe uzmanı'nın yeniden tanımlanması zorunluluğu ve başarı için muhasebecinin elde etmesi gereken yetenek, bilinç ve bilginin özellikleri,

4) Muhasebecinin yeni kimliğini kazanabilmesi konusunda alınabilecek önlemler, gözden geçirilmiştir. Çalışma gruplarında ele alınan konular daha da ayrıntılıdır:

1) Bilgi-tabanlı yeni ekonomi içinde muhasebecinin kazanması gereken bilgi ve yetenekler,

2) Bilgi teknolojisinin muhasebeci için yarattığı fırsatlar,

3) Muhasebeci için, bilgiyi gelire çevirmenin güvenilir yöntemleri,

4) Bilgi çağı işletmelerinin dünya ölçeğinde denetimlerinin sağlanması,

5) Kamu muhasebecilerinin 21. yüzyılın gereksinimlerine göre yeniden tanımlanması ve bu tanımlamaya göre eğitilmeleri,

6) Yeni muhasebecinin yeni öğrenim modellerinden yararlanmasının yolları,

7) Bilgi-tabanlı ekonomi içinde,

muhasibecinin 'bir adım önde durmasının' yolları,

8) Meslek ahlakı ve muhasebe uzmanının bağımsızlığının sağlanması,

9) Kamu kesimi muhasebecilerinin bilgi-tabanlı ekonomiye uyumunun sağlanması,

10) Halkın ve devletin, işletme yönetimlerinden beklediği kamuyu aydınlatma ve halkın güvenini sağlama sorumluluğunun yerine getirilmesi konusunda muhasebe uzmanına ve işletme yönetimlerine düşen görevler, sorumluluklar,

11) Uluslararası Muhasebe Standartları'nın (UMS) tüm dünya ülkelerinin gereksinimlerine uyumu ve tekdüzelik (harmonizasyon) hedefine yönelen bugüne kadar ulaşılan sonuçlar,

12) Muhasebe enstitüleri ve üst kuruluşlarınca, muhasebe uzmanlarının yeni ekonomiye uyum sağlamaları konusunda yaptıkları ve ya-

pabilecekleri yaratıcı yeni eğitim yöntemleri.

Kongre, 1998 Uzakdoğu ekonomi bunalımını izleyen yıllarda, ABD'de ve dünyanın öteki ülkelerinde ortaya çıkan muhasebe skandallarının hemen sonrasına rastlamıştır. Bu nedenle, yapılan çalışmalar, birçok ülkenin finansal pazarlarında büyük dalgalanmalara neden olmuş bu skandalların etkisinde kalmıştır. Kongrenin kulislğinde bile, skandalların yarattığı ekonomik dalgalanmalar içinde batan firmaların hisse senetlerine sahip olan küçük yatırımcıların uğradığı zararlar ve onların finansal denetimini yapmış olan muhasebe uzmanlarının payı ve sorumlulukları konuşulmuştur. Kongre çalışmalarının sonuçlarına göre, gelecekte benzer skandalların oluşmasını önlemek amacıyla yapılacak çalışmalarda, meslek mensuplarına düşen sorumluluklar ağırlaşacaktır. İşletmelerden halka açıklanan bilgilerin güvenilir olmasında, işlet-

me yönetimlerinin ağır sorumlulukları olduğu da belirlenmiştir. Gelecekte, işletmelerin hisse senetlerine yatırım yapan küçük yatırımcıların aldatılmalarını ve zarar görmelerini önlemek için, işletme yönetimleriyle o işletmelerin finansal sonuçlarını denetleyen muhasebe uzmanlarının ve onların üst kuruluşlarının, elbirliği içinde çalışmalarının saptanmış olması, kongre çalışmalarının önemli sonuçlarından biridir. 2006'da 17. Kongre'nin İstanbul'da düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Ulusların muhasebe uygulamaları, muhasebe ve denetim standartlarının oluşturulması ve dünyaya yayılmasının sağlanması konusunda büyük etkisi olan bu önemli kongrenin 2006 yılında ülkemizde toplanması, ülkemiz için gurur verici bir kazanımdır. 17. Kongre'nin uluslararası kalite ve saygınlıkta organize edilmesi gerekecektir. Çok yakında saptanacak 17. Kongre'nin yöneticilerine başarılar dileriz.

Bankaların kredi hacmi daraldı

Krizden olumsuz etkilenen bankalar, kredi talebindeki düşüşe paralel olarak kredi hacminin daraltmışlardı. 2002 yılının ilk dokuz aylık döneminde de, kredi hacmi reel bazda yüzde 18 oranında geriledi. Kamu bankaları kredileri Haziran ayına göre reel bazda yüzde 15 oranında gerilerken, özel bankaların kredileri ise reel bazda yüzde 6 oranında daraldı.

Merkez Bankası tarafından yapılan çalışmada, 2002 yılının üçüncü üç aylık döneminde Türk Lirası cinsinden ticari krediler ile yabancı para cinsinden kredilerin reel bazda yüzde 7 ve yüzde 8 oranlarında, ihtisas kredilerinin ise reel bazda yüzde 4 oranında gerilediği saptandı.

ABD doları cinsinden yabancı para krediler 2002 yılı Eylül ayında, Haziran ayına göre 142 milyon dolar azalarak 8,9 milyar ABD dolarına inmişti. Yabancı para cinsinden kredilerin Türk Lirası karşılığının toplam krediler içerisindeki payı, 2002 yılı Nisan ayında yüzde 41,6 iken, 2002 yılı Temmuz ayında yüzde 49,4'e yükselmiş, Eylül ayında ise yüzde 46,9'a gerilemişti.

Tüketici kredileri, 2002 yılının ilk dokuz aylık döneminde reel bazda yüzde 8 oranında daralırken, üçüncü üç aylık dönemde reel bazda yüzde 1 oranında artmıştır. Tüketici kredilerinin toplam krediler içerisindeki payı ise, 2001 yılı sonunda yüzde 7,3 iken, 2002 yılı Haziran ayında yüzde 7,6'ya, Eylül ayında ise yüzde 8,2'ye yükselmişti. Bankaların kredi

kartlarından alacakları ise, 2002 yılının ilk dokuz aylık döneminde ve üçüncü üç aylık döneminde sırasıyla reel bazda yüzde 19 ve yüzde 6 oranlarında arttı.

Tahsili gecikmiş alacakların toplam krediler içindeki payı, 2001 yılı sonunda yüzde 16,9 iken, 2002 yılı Haziran ayında özel bankaların bilançolarında canlı kredi

Mevduat Bankaları Kredileri (Trilyon TL)

	Kamu	Özel*	Yabancı	Toplam
28.09.2001	7.916	22.822	1.576	32.314
TL	5.469	10.492	448	16.409
YP	2.447	12.330	1.128	15.905
28.12.2001	7.389	22.575	1.287	31.249
TL	5.449	11.539	557	17.544
YP	1.940	11.036	730	13.705
28.06.2002**	7.796	21.537	1.463	30.796
TL	5.585	9.786	608	15.979
YP	2.211	11.751	855	14.817
27.09.2002	7.040	21.724	1.876	30.640
TL	5.531	9.738	761	16.030
YP	1.509	11.986	1.115	14.610

* TMSF bünyesindeki bankalar dahil.

** TMSF bünyesine alınan Pamukbank'ın kredi portföyünde yeralan 3,1 katrilyon TL 2002 yılı Haziran ayında geçici hesaplara aktarılmıştır.

Kaynak: TCMB Haftalık Basın Bülteni.

ler içinde gösterilen donuk kredilerin tahsili gecikmiş alacaklar kalemine devredilmesi sonucu yüzde 21,8'e yükseldi. 2002 yılı Eylül ayında ise tahsili gecikmiş alacakların toplam krediler içindeki payı yüzde 25,5 olarak gerçekleşmişti. 2002 yılının Eylül ayında, TMSF kapsamındaki bankaların tahsili gecikmiş alacaklarının toplam içindeki payı yüzde 9,2, kamu bankalarının payı yüzde 49 ve özel bankaların payı ise yüzde 39,4 olarak gerçekleşmişti.

2002 yılı Temmuz ayı itibariyle tahsili gecikmiş alacaklardaki en büyük pay tekstil sektörüne aittir. Tekstil sektörünün tahsili gecikmiş alacaklarının toplam sektör içindeki payı, Temmuz ayında yüzde 24 olarak gerçekleşmişti.

Bankaların menkul değerler cüdanı, 2002 yılı Eylül ayında Haziran ayına göre reel bazda yüzde 3 oranında artarken, bağlı menkul değerler kalemi reel bazda yüzde 4 oranında daraldı. 2002 yılı Eylül ayında kamu bankalarının devlet iç borçlanma senetlerinin önemli kısmı, vadeye kadar elde tutulacak menkul değerlerden oluşurken, özel bankaların devlet iç borçlanma senetlerinin önemli kısmı alım satım amaçlı ve satılmaya hazır menkul değerlerden oluşmakta. 2002 yılı Eylül ayında, mevduat bankalarının alım satım amaçlı ve satılmaya hazır menkul değerleri içinde kamu bankalarının payı yüzde 19 iken, özel ban-

kaların payı yüzde 79 oldu. Mevduat bankalarının vadeye kadar elde tutulacak menkul değerleri içinde ise kamu bankalarının payı yüzde 64 iken, özel bankaların payı yüzde 34 olarak gerçekleşti.

Yurtiçi yerleşiklere ait toplam mevduat, 2002 yılı Mayıs-Eylül ayları arasında Ağustos ayı haricinde reel bazda artış eğiliminde oldu. Toplam mevduatlarda 2002

yılının Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında görülen yükselişin temel nedeni, bu dönemde Türk Lirası'nın değer yitirmesi ve döviz tevdiat hesaplarının reel bazda Temmuz ayı sonuna kadar hızlı bir yükseliş göstermesi. Toplam mevduat, 2002 yılının Eylül ayında 2001 yılı sonuna göre reel bazda yüzde 1 oranında daralırken,

2002 yılının üçüncü üç aylık döneminde ise reel bazda önemli bir değişme gösterdi. Eylül ayı sonunda toplam mevduat 1222 katrilyon Türk Lirası düzeyinde gerçekleşti.

Türk Lirası mevduat, 2002 yılının Haziran-Eylül ayları arasındaki üç aylık dönemde reel olarak yüzde 2 oranında daralmış ve 52 katrilyon Türk Lirası olarak gerçekleşmişti. Bu dönemde, özel bankaların Türk Lirası mevduattaki payı yüzde 44,5'ten yüzde 42,5'e düşerken, kamu bankalarının Türk Lirası mevduat içindeki payı yüzde 54,5'ten yüzde 56,9'a yükseldi.

İlgili dönemde yabancı bankaların Türk Lirası mevduattaki payı ise yüzde 1'den yüzde 0,7'ye geriledi.

Döviz tevdiat hesapları, Mayıs-Temmuz 2002 döneminde reel bazda arttı. Ağustos ve Eylül aylarında ise döviz kurlarında belli bir istikrarın sağlanmasının etkisiyle döviz tevdiat hesapları bir miktar geriledi. Bu gelişmeler sonu-

cunda, döviz tevdiat hesapları 2002 yılının Haziran-Eylül ayları arasındaki üç aylık dönemde reel olarak yüzde 1,3 oranında artarak 69,5 katrilyon Türk Lirası düzeyine ulaştı. ABD doları cinsinden bakıldığında ise, döviz tevdiat hesapları 2002 yılının Haziran ayında 40,9 milyar dolar iken, Eylül ayında 42,4 milyar dolara yükseldi.

Refah düzeyinin neden olduğu sağlık problemleri gelişmekte olan ülke haklarını da etkilemeye başladı

Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre, gelişmekte olan ülkelerin halkları da artık, daha ziyade zengin ülkelerde rastlanılan şişmanlık, sigara ve alkol tüketimi gibi ciddi sağlık sorunları ile yüz yüze gelmeye başladılar.

Dünya Sağlık Örgütü küresel sağlık konusunda yeni yayınlamış olduğu Raporunda, orta gelir grubundaki ülkelerin halklarının da günümüzde, yeteri kadar beslenememekten kaynaklanan hastalıklardan olduğu kadar, aşırı beslenmenin neden olduğu sağlık sorunları yüzünden de ölümle karşı karşıya gel-

diklerini ifade ediyor. WHO görevlileri, Çin, Hindistan gibi birçok gelişmekte olan ülkede kalp krizi, diyabet (şeker) hastalığı gibi sağlık sorunlarına daha sıklıkla rastlanıldığını belirtiyorlar.

Dünya Sağlık Örgütü Genel Direktörü Gro Harlem Brundtland

Dünya Sağlık Durumu(1) Başta gelen 10 risk faktörünün DALY* cinsinden ölçülen sağlık sorunlarının nedeni olarak % katkı payı					
Düşük Gelir Grubu Ülkeler	%	Orta Gelir Grubu Ülkeler	%	Yüksek Gelir Grubu Ülkeler	%
Yetersiz Beslenme	14.9	Alkol Tüketimi	6.2	Tütün Kullanımı	12.2
Güvensiz Seks	10.2	Kan Basıncı Sorunu	5.0	Kan Basıncı Sorunu	10.9
Güvenli Olmayan Su, Sağlık Koşul.	5.5	Tütün Kullanımı	4.0	Alkol Tüketimi	9.2
Haneîçi Katı Yakıt Dumanı	3.6	Düşük Kilo (Zayıflık)	3.1	Kolesterol	7.6
Çinko Eksikliği	3.2	Aşırı Kilo (Şişmanlık)	2.7	Aşırı Kilo (Şişmanlık)	7.4
Demir Eksikliği	3.1	Kolesterol	2.1	Yetersiz Meyve Sebze Tü.	3.9
A Vitamini Eksikliği	3.0	Yetersiz Meyve Sebze Tü.	1.9	Fiziki Aktivite Eksikliği	3.3
Kan Basıncı Sorunu	2.5	Haneîçi Katı Yakıt Dumanı	1.9	Uyuşturucu İlaçlar	1.8
Tütün Kullanımı	2.0	Demir Eksikliği	1.8	Güvensiz seks	0.8
Kolesterol	1.9	Güvenli Olm. Su, Sağ. Koş.	1.8	Demir Eksikliği	0.7

* Sakatlık durumu gözönüne alınarak hesaplanmış beklenen yaşam süresi

(1) Financial Times, 31 kim 2002, Sh.8

insan sağlığı ile ilgili risklerin bir çoğundan kaçınma olanağı olduğunu belirterek şöyle diyor; "Dünya nüfusunun önemli bir bölümü ellerinde başkaca çok az seçenek olduğu için önemli sağlık riskleri ile yüzyüze kalıyorlar, bununla beraber geri kalanların önemli bir bölümü de sırf yanlış seçimler yaptıkları için bu risklerle karşı karşıya kalıyorlar."

WHO'nun Raporunu kaleme alan ekibin başı olan Christopher Murrey, araştırmaların, tütün, kolesterol ve şişmanlıkla ilgili sağlık sorunlarının artık sadece zengin ülke halklarına has sorunlar olmadığını ortaya koyduğunu söylüyor.

Fakir ülkeler grubunda karşı karşıya bulunulan en yaygın üç ölüm nedeni yiyecek yetersizliği, güvenli olmayan seks ilişkisi ve sağlık koşullarına uygun olmayan su kullanımı iken, orta gelir grubunda yer alan ülkelerde en önemli üç ölüm nedeni zengin ülkelerdeki ile aynı olup bunlar, alkol tüketimi, kan basıncı (tansiyon) sorunu ve tütün kullanımıdır.

Rapora göre, uluslararası düzeyde koordineli bir eylem planı yürürlüğe konulmaz ise halen yılda 5 milyon olan tütün

kullanımından kaynaklanan ölümler, 2020 yılında 9 milyona, halen 3 milyon olan aşırı şişmanlığa bağlı ölümler de 5 milyon kişiye yükselecektir. Rapor halen hakkında bilgi sahibi olunan hemen her ülkede şişmanlık, aşırı kilo sahibi olma eğiliminin, olması gerekenin aksi yönde gelişme gösterdiğine işaret etmektedir.

Raporda, kalp yetersizliği ve diyabet (şeker) hastalığına yakalanma riskinin gelişmiş ülkelerde giderek artmasının, daha yağlı yiyeceklerle beslenme ve tuz tüketimindeki artış ile insanları daha hareketsiz bir yaşam şekline mecbur bırakan şehirleşmenin bir sonucu olduğu görüşüne yer verilmektedir.

Durum böyle iken konu, bir çok ülkede, bir toplum sağlığı meselesi olarak ihmal edilmektedir. Rapor ayrıca işlenmiş gıdalarda tuz ve yemeklerde yağ kullanımının azaltılmasını, fiziki egzersiz yapılmasının özendirilmesini, sigara kullanımının azaltılmasını ve daha çok meyve ve sebze yenilmesini önermektedir.

Diğer taraftan WHO'nun yıllık raporunda, kandaki kolesterol seviyesinin düşürülmesini sağlayan statin türü ilaçların, kanın incelmeye katkıda bulunan aspirinin daha çok kullanılması ile halen oldukça ucuz olan ve kalp yetmezliği ile krizlerini yarı yarıya düşüren kan basıncı tedavilerinin ihmal edilmemesi önerilmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde ölümlerin hemen hemen yarısı yetersiz beslenmeden ileri gelmektedir ve bu acı durum, bu ülke halklarının sofralarına düşük maliyetlerle üretilen A vitamini, demir ve çinko bileşenleri ilave edilmesiyle belirgin şekilde düzeltilebilir.

Raporda 2000 yılında Aids hastalığı nedeniyle vuku bulan ölümlerin 2.9 milyona ulaştığı ve Afrika kıtasında Aids virüsü kapma olaylarının yüzde 95'inin güvenli olmayan seks ilişkisi sonucu meydana geldiği belirtilmektedir.

Enflasyon hedefin altında

Kasım ayında Toptan Eşya Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 1,6, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 27,5, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 32,8 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 54,6 oranında artış gerçekleştirdi. Kasım ayındaki yüzde 1,6 oranındaki artışın 0,1'i devlet sektöründeki fiyat artışlarından, 1,5'i de özel sektördeki fiyat artışlarından kaynaklandı.

Kasım ayında gerçekleşen yüzde 1,6 oranındaki artışın sektörler itibariyle dağılımına baktığımızda; tarım, avcılık, ormancılık ve balıkçılık sektörü genel indeksi yüzde 3,3, imalat sanayi genel indeksi de yüzde 1,1 artış gerçekleştirdi.

Kasım ayında Tüketici Fiyatları Genel İndeksi bir önceki aya göre yüzde 2,9, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 27,7, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 31,8 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 48,2 artış gerçekleştirdi.

Tüketici fiyatlarında Kasım ayındaki artışa ana harcama grupları itibariyle bakıldığında en fazla artışın yüzde 5,9 ile gıda, içki, tütün grubunda gerçekleştiği görülmüyor. Kasım ayında en yüksek artışı sırasıyla, patlıcan, domates ve sivri biber gösterdi. Patlıcanın fiyatı bir önceki aya göre yüzde 73,4 oranında arttı.

TEFE	KASIM 2002	KASIM 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,6	4,2
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	27,5	81,1
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	32,8	84,5
(01.12.2001-30.11.2002) - (01.12.2000-30.11.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	54,6	57,0

TÜFE	KASIM 2002	KASIM 2001
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,9	4,2
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	27,7	63,3
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	31,8	67,3
(01.12.2001-30.11.2002) - (01.12.2000-30.11.2001) 12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	48,2	51,9

		2002												2001
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	
TEFE	Bir öncek aya göre değişim	4,2	2,6	1,9	1,8	0,4	1,2	2,7	2,1	3,1	3,1	1,6	4,1	
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	4,2	6,8	8,8	10,8	11,2	12,5	15,5	18,0	21,7	25,5	27,5	88,6	
TÜFE	Bir öncek aya göre değişim	5,3	1,8	1,2	2,1	0,6	0,6	1,4	2,2	3,5	3,3	2,9	3,2	
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	5,3	7,2	8,4	10,7	11,3	12,0	13,6	16,1	20,1	24,0	27,7	68,5	

Dünya ekonomisi

ABD onikinci faiz indirimini gerçekleştirdi

Yılın ilk yarısı itibarı ile küresel toparlanma sürecinin ilk çeyreğe göre yavaşladığı ve bir takım risklere maruz olduğu görülmektedir. ABD ekonomisi ilk çeyrekteki büyüme hızını önemli ölçüde yitirirken, Euro Bölgesinde de açıklanan büyüme hızları toparlanma sürecinin oldukça yavaş olduğunu göstermektedir. İhracat gelirlerindeki artışın tek büyüme kaynağı olduğu Japonya'da ise yapısal sorunlar çözüm beklemeye devam etmektedir. Latin Amerika ekonomilerinin durumu ise küresel büyümenin bir diğer önemli değişkeni olarak göze çarpmaktadır. Bu ülkelerdeki risklerin gerçekleşmesi durumunda kırılgan ve yavaş seyreden küresel büyüme sürecinin olumsuz etkileneceği tahmin edilmektedir. Asya ekonomileri yılın ilk çeyreğinde ulaştıkları yüksek büyüme oranlarını yılın ikinci çeyreğinde de

sürdürebilmişlerdir. Yılın son çeyreğinde ABD-İrak gerginliğinin ve buna bağlı olarak petrol fiyatlarında gerçekleşen gelişmelerin küresel toparlanmayı yakından etkileyeceği düşünülmektedir.

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) Aralık ayındaki toplantısında resmi üretim kotasını artırırken üretimi fiili olarak kıstmayı planlıyor. OPEC'in günlük petrol üretimi fiilen 21.7 milyon varillik resmi kotanın 2.8 milyon varil üzerinde, OPEC yeni kararıyla günlük üretimi 1.3 milyon varil azaltmış olacak.

Amerika Birleşik Devletleri

ABD ekonomisinde yılın ilk çeyreğinde açıklanan büyüme rakamları 2001 yılı Mart ayında başlayan gerilemenin yerini güçlü bir büyüme ortamına bırakacağı düşüncelerine yol açmış-

tı. Ancak, 2002 yılının ikinci çeyreğinde açıklanan büyüme rakamı yeniden bir dip noktasına gidilebileceği endişelerini gündeme getirmiştir. GSYİH içindeki payı yüzde 67 olan tüketim harcamalarının yavaşlaması ve ithalatta gerçekleşen sıçrama ikinci çeyrekteki düşüşün başlıca nedenleri olmuştur. Büyüme eğiliminin halen sürdüğü gözlenen ekonomide, tüketim harcamalarındaki artışı yatırımların izlemeyişinin büyümenin dinamizmini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Hisse senetleri piyasalarındaki olumsuz gelişmelerden dolayı belirsizleşen kar beklentileri, firmaların istihdam ve yatırımı artırma yönünde bir eğilime girmelerini güçleştirmektedir. Öte yandan işsizlik ve hisse senetleri fiyatlarındaki gerileme ile tüketici güveni düşüş göstermektedir.

2002 yılında GSYİH'nin yüzde 3'ü oranında fazla vermesi öngörülen bütçenin, GSYİH'nin yüzde 1,8'i oranında açık vereceği tahmin edilmektedir. Bu durum, maliye politikalarının önümüzdeki dönemlerde büyüme sürecini etkileme gücünü olumsuz etkileyecektir. Uluslararası Para Fonu'nun Eylül ayında yayımlanan raporunda ABD ekonomisinin 2002 ve 2003 yılları için yaptığı büyüme tahminlerini Nisan ayındaki tahminlerine göre düşürdüğü görülmektedir. Söz konusu rapora göre ABD ekonomisinin 2002 ve 2003 yıllarında sırasıyla yüzde 2,2 ve yüzde 2,6 oranlarında büyüyeceği tahmin edilmektedir.

ABD Merkez Bankası FED, faiz oranlarını yarım puan düşürdü. Amerikan Merkez Bankası faiz oranlarını geçen yıl onbir kez indirmişti. Bu indirimle birlikte on ikinci indirim gerçekleşti. Ancak Ocak'ta çeyrek puanlık daha faiz indirimi bekleniyor. Birçok ekonomist, Temmuz-Eylül döneminde yüzde 3.1 olan son 12 aylık büyüme hızının yılın son çeyreğinde yüzde 1'e inmesini öngörüyor.

ABD'li tüketicilerin daha ihtiyatlı oluşu, menkul kıymetler borsalarındaki dalgalanmalar, ekonomiye güvenin azalması ve istihdam piyasasındaki durgunluk, büyüme tahminlerini düşürüyor, jeopolitik risklerde düşündürüyor.

ABD Başkanı George W. Bush

ise Merkez Bankası'nın faiz indirimlerinin ekonomik büyümeyi artırmak için yetersiz kalacağını düşünerek ek önlemler almaya hazırlanıyor.

Avrupa

Euro Bölgesi'nde ekonomik faaliyetlerdeki toparlanma Kuzey Amerika'da ve Asya'daki gelişmekte olan ülkelerde gözlenenden daha zayıf şekilde seyretmektedir. Bölgede 2001 yılı sonundan bu yana gözlenmekte olan büyüme temelde net ihracattaki artıştan kaynaklanmaktadır.

Ancak, zayıf ithalat talebinin de işaret ettiği üzere, yurt içi talep 2002 yılının ilk yarısında bölge ülkelerinin pek çoğunda güçsüz bir şekilde seyretmiştir. Söz konusu ülkelerde özel tüketim harcamaları halen düşük seviyede bulunmakta, yatırım harcamaları ise 2001 yılındaki düşüşünü henüz telafi edememiş durumdadır. Ekonomik faaliyetlere ve güven ortamına ilişkin yakın zamanda açıklanan göstergeler çoğunlukla bölgedeki canlanmanın tahmin edilenden daha düşük düzeyde olacağına işaret etmektedir.

Buna karşın, bölgedeki büyüme olanaklarını destekleyici bir takım etkenler de bulunmaktadır. Ülkedeki stok döngüsünün bu yıl sonundan itibaren ekonomik faaliyetleri desteklemeye başlaması beklenmektedir. Diğer taraftan, yakın zamanda kazançlardaki artış, enflasyondaki düşüş ve güçlü işgücü piyasası performansı nedeniyle özel tü-

ketim harcamalarının da büyümeyi destekleyeceği düşünülmektedir.

Avrupa Birliği, birliğin bütçe kriterlerine uymayacağı anlaşılan Almanya'ya karşı yaptırımlara hazırlanıyor. Avrupa Komisyonu'nun parasal işlerden sorumlu üyesi Pedro Solbes, son verilerin Almanya'nın, Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın (GSYİH) bu yıl yüzde 3.8'i, gelecek yıl da yüzde 3.1'i oranında bütçe açığı vereceğini gösterdiğini söyledi.

Almanya Başbakanı Gerhard Schröder, konjonktürdeki kötü gelişmelerden dolayı bu yıl 13 milyar 500 milyon euro ek borç alarak yeniden borçlanma miktarını 34 milyar 600 milyon euroya yükselteceklerini söyledi. Başbakan Schröder, Berlin'de Maliye Bakanı Hans Eichel ile birlikte düzenlediği basın toplantısında, devlet bütçesindeki mali durumun kısa vadede düzelmesinin beklenmediğini, orta vadeli finansman planlanmasının da "zor bir durumda" olduğunu bildirdi.

Avrupa Merkez Bankası (AMB), yüzde 3.5 seviyesinde olan faizlerde indirimle gidilmeyeceğini açıkladı. Avrupa Merkez Bankası Başkanı Wim Duisenberg, düzenlediği basın toplantısında, Euro Bölgesi büyüme hızı ve orta vadede enflasyon hakkındaki belirsizliklerin sürmesi nedeniyle şu an için faizlerin eski seviyesinde kalmasını daha uygun bulduklarını belirtti.

Asya

Asya'daki gelişmekte olan ülkelerde ekonomik faaliyetlerde yıl başından bu yana belirgin bir iyileşme gözlenmektedir. Sanayi üretimi ve ihracat, dünya ekonomisindeki canlanma ve bilişim teknolojileri sektöründeki gelişmelere bağlı olarak artmıştır. İkinci çeyreğe ait verilerin beklentilerin üstünde gerçekleşmesi ve destekleyici makroekonomik politikaların yardımıyla artan yurt içi talep, bölge ekonomilerinin GSYİH büyüme tahminlerini de etkilemiştir. IMF tahminlerine göre bölge ekonomilerinin 2002 ve 2003 yılında yüzde 6 oranında büyümesi beklenmektedir. Ancak, bölgedeki iyileşmenin önemi ölçüde dış gelişmelere bağlı olduğu düşünülmektedir. ABD ve Avrupa ekonomilerinde beklenenden düşük bir canlanma yaşanma olasılığı ile bilişim teknolojileri sektöründeki ivmenin azalması durumunda bölge ülkelerindeki büyüme olanakları kısıtlanacaktır. Ayrıca, Asya'daki gelişmekte olan ülkeler petrol fiyatlarındaki şoklara karşı da duyarlı konumda bulunmaktadır.

Doğu Avrupa

Doğu Avrupa ülkeleri küresel durgunluk ortamına rağmen açıklanan son verilere göre (Polonya hariç) yüksek büyüme hızlarını devam ettirmektedirler. Büyüme ile birlikte söz konusu ülkelerin enflasyon oranlarında da bir düşüş eğiliminin olduğu görülmektedir. Bölge ülkelerin-

de görülen yüksek cari açıkların 2002 yılı itibarı ile de devam ettiği görülmektedir. Ancak, cari açıkların finansmanında sağlıklı bir kaynak olan doğrudan yabancı yatırımları, yoğun bir şekilde bölge ülkelere gitmeye devam etmektedir.

Arjantin

Arjantin Maliye Bakanı Guillermo Nielsen, Şubat ayına kadar uluslararası mali kuruluşlardan mali yardım alamamaları durumunda, döviz rezervleri pozisyonunun, ekonomiyi yönetilemez bir hale getireceğini, Mayıs ayına kadar da döviz rezervi kalmayacağını kaydetti.

Dört yıl boyunca süren ekonomik durgunluk, bir zamanların, yükselmekte olan piyasalar içinde örnek gösterilen Arjantin'i rekor bir işsizlik düzeyine getirdi. Arjantin, geçen hafta da, Dünya Bankası'na olan 800 milyon dolarlık borcunu ödeyememişti.

Kur rejimi ekonomiyi zora soktu

Forum'a katılanlar, Arjantin'in bu hale gelmesindeki en önemli sorunun çapa olarak uyguladığı para döviz politikası olduğu görüşünde birleştiler.

Katılımcılara göre, Arjantin, IMF'nin de tavsiyesiyle, milli para birimi peso'yu birebir ABD Doları'na endekslemeye büyük bir hata yapmıştı.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın ekonomiden sorumlu Müsteşar

Yardımcısı Alan P. Larson, Forum'da, Arjantin ile birlikte çalışma taahhütünde bulundu.

Larson, Arjantin'in borç sorununu çözecek en iyi çarenin, ticaretini artırması olacağını ifade etti.

Nielsen ise dolaylı olarak, IMF'nin en büyük hissedarı ABD yönetimini suçlarken, anlaşmayı IMF'nin tıkayıp tıkamadığının sorulması üzerine, tango için iki kişinin gerektiğini, Arjantinli olarak bu konuda şöhretlerinin bulunduğunu belirterek "biz nasıl tango yapılacağını biliriz" dedi.

IMF ödeme süresini 1 yıl uzattı

Bu arada, Uluslararası Para Fonu (IMF), Arjantin'in talebi üzerine, vadesi gelen 141 milyon dolarlık geri ödemenin süresini bir yıl uzattı.

IMF'den yapılan açıklamada, 22 Kasım'da vadesi dolacak olan Ek Rezerv Kolaylığı (SRF) çerçevesinde alınmış olan 141 milyon dolarlık geri ödemenin bir yıl daha uzatıldığı kaydedildi. Fon tüzüğüne göre, SRF'ler, üye ülkenin isteğiyle bir yıl uzatılabiliyor.

IMF İcra Direktörleri, yaptıkları yazılı açıklamada, Arjantin ile IMF arasında halen bir anlaşmaya varılamamasından duydukları kaygıyı iletiler ve bu konuda yakında bir uzlaşmaya varılabileğini ümit ettiklerini ifade ettiler.

Vergi İstatistikleri

Vergi Gelirleri Tahsilat Artışı ile TEFE ve GMSH Artışının Karşılaştırılması					
Yıllar	Gerçekleşen Tahsilat (Milyar TL.)	Bir Önceki Yıla Göre Tahsilat Artışı (%)	12 Aylık Ortalamalara Göre TEFE Artışı (%)	12 Aylık Ortalamalara Göre TEFE Artışı ile Bir Önceki Yıla Göre Tahsilat Artışı Arasındaki Fark	GSMH Artış Oranı (Bir Önceki Yıla Göre)
1990	45.399	77.7	52.3	25.4	40.2
1991	78.643	73.2	55.3	17.9	-0.4
1992	141.602	80.1	62.1	18.0	5.3
1993	264.273	86.6	58.4	28.2	13.0
1994(*)	534.888	102.4	120.7	-18.3	
1994(**)	587.760	122.4	120.7	1.7	-26.0
1995	1.084.350	102.7(*)	88.5	14.2	
1995	1.084.350	84.5(**)	88.5	-4.0	28.6
1996	2.244.094	107.0	75.9	31.1	7.9
1997	4.745.484	111.5	81.8	29.7	4.8
1998	9.228.596	94.5	71.8	22.7	7.4
1999	14.802.280	60.4	53.1	7.3	-10.3
2000	26.503.698	79.1	51.4	27.7	8.0
2001	39.767.892	50.0	61.6	-11.6	-25.9
(*) EDV, NAV ve EMTV hariç. (**) EDV, NAV ve EMTV dahil. KAYNAK : Gelirler Genel Müdürlüğü					

GSYİH, Toplam Vergi Gelirleri ve Vergi Yüğü			
(Milyar TL.)			
(Brüt)			
Yıllar	GSYİH (1)	Vergi Gelirleri (2)	Vergi Yüğü (%) (2/1)
1990	393.060	59.402	15,1
1991	630.117	101.376	16,1
1992	1.093.368	177.586	16,2
1993	1.981.867	329.588	16,6
1994	3.868.429	635.329	16,4
1995	7.762.456	1.310.932	16,9
1996	14.772.110	2.739.861	18,5
1997	28.835.883	5.904.683	20,5
1998	52.224.945	11.462.677	21,9
1999	77.415.272	18.088.251	23,4
2000	124.583.458	32.208.829	25,9
2001	181.408.563	48.347.207	26,7
Not : 1 Vergi gelirlerine, kamu hesapları bütteninden alınan fonlar ve mahalli idare payları dahildir. 2. 1994 yılında alınan bir defalık vergiler dahil edildiğinde 1994 yılı vergi yüğü %17.7 olmaktadır. KAYNAK : Gelirler Genel Müdürlüğü			

Konsolide Bütçe Gerçekleşmeleri

Bazı Konsolide Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak-Ekim (Trilyon)			Reel Artış (Enflasyondan Arındırılmış)*	2002 Yılı Bütçe Hedefi
	2001	2002	Artış (%)		
Gelirler	41.217	61.776	49.8	12.8	71.218
Genel Bütçe Gelirleri	40.650	60.801	49.6	12.0	70.918
Vergi Gelirleri	31.155	47.207	51.5	16.2	57.911
Gelirden Alınan Vergiler	12.228	14.972	22.4	-8.2	19.027
Gelir Vergisi	9.440	10.978	16.3	-12.8	15.401
GVK Göre Alınan Geçici Vergi	152	234	53.9	20.3	
Kurumlar Vergisi	2.404	3.944	64.0	23.3	3.595
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	1.858	3.046	63.0	22.5	
Servetten Alınan Vergiler	403	693	72.0	29.3	695
Motorlu Taşıtlar Vergisi	379	667	76.0	32.3	
Mal ve Hizmetlerden Alınan V.	14.133	24.067	70.3	27.8	28.625
Dahilde Alınan KDV	5.629	9.223	63.8	22.5	10.608
Taşıtlar Alım Vergisi	205	143	-30.2	-47.4	490
Akaryakıt Tüketim Vergisi	4.273	6.353	48.7	12.0	10.509
Banka ve Sigorta Muameleleri V.	1.361	823	-39.5	-54.1	1.588
Özel İletişim Vergisi	477	699	46.5	9.7	975
Özel İşlem Vergisi	263	429	63.1	22.5	465
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	4.390	7.473	70.2	27.8	9.560
İthalde Alınan KDV	4.073	6.959	70.8	28.5	8.892
Vergi Dışı Normal Gelirler	6.398	9.262	50.4	15.8	7.007
Katma Bütçe Öz Gelirleri	566	975	73.3	30.1	300
Harcamalar	65.207	89.072	36.5	17.9	98.131

*Hesaplamada TÜFE % 33,4 olarak alınmıştır.

EKONOMİK VERİLER

GSMH	2002 (Q2)	2001	2000	1999	1998	1997
GSMH (Cari fiyatlarla ABD Doları)	148.166	179.480	199.986	185.266	206.559	192.376
GSMH (1987 fiyatlarıyla Milyar TL)	26.992	107.911	119.145	112.044	119.303	114.874
GSMH (Değişim Hızı 1987 fiyatlarıyla %)	8.8	-9.4	6.3	-6.1	3.9	8.3
Kişibaşına GSMH (ABD Doları)		2.160	2.948	2.880	3.255	3.079
Üretim İndeksi	101.2	92	101	95.7	100.9	100
Toplam İhracat (Milyon/Dolar)	15.872	31.340	27.775	26.587	26.974	26.261
Toplam ithalat (Milyon/Dolar)	21.463	41.39	44.503	40.671	45.921	48.559
Dış Ticaret Dengesi (Milyon/Dolar)	-5.591	-10.059	-26.728	-14.084	-18.947	-22.298
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	74.0	75.7	51.0	65.4	58.7	54.1
İşsizlik Oranı (%)	13.9	8.5	6.6	7.7	6.8	6.7
İç Borç Stoku (Trilyon TL)	137.093	122.157	36.421	22.920	11.612	6.683
Dış Borç Stoku (Milyon/Dolar Yeni Tanım)	125.872	115.200	119.697	102.988	96.411	84.276
Cari İşlemler Dengesi (Milyon/Dolar)	-6.49	3.314	-9.819	-1.360	1.984	-2.638

	2002		2001		2000
(Milyar TL)	08 Kasım	01 Kasım	28 Aralık	09 Kasım	26 Aralık
Emisyon	7.407.129	7.180.017	5.328.876	4.661.756	3.772.411
Para Arzı					
- M1	13.893.446	14.431.266	9.576.464	9.349.636	8.209.624
- M2	58.489.025	58.546.023	46.985.987	43.645.571	32.812.563
- M3	61.473.387	62.792.256	50.587.717	49.510.379	34.957.467
Yurtiçi Kaynaklı TL. Mevduat	54.095.054	54.909.351	44.921.682	40.732.695	30.854.282
- Vadeli Tasarruf	37.694.108	37.027.923	31.291.397	31.291.397	21.011.698
- Vadesiz Tasarruf	3.547.916	4.443.753	3.170.598	2.548.293	2.939.556
- Vadeli Ticari	6.901.471	7.086.834	4.621.320	4.162.553	3.591.241
- Vadesiz Ticari	3.378.262	3.229.677	3.100.924	2.479.937	2.054.864
- Resmi Mevduat	2.573.297	3.121.164	2.737.446	1.408.530	1.256.923
Kredi Stoku	34.406.919	35.310.674	34.796.973	35.355.600	27.775.055
- Tüm Banka Kredileri	33.656.919	34.560.674	34.046.973	34.605.600	27.273.331
- M.B. Kredileri	750.000	750.000	750.000	750.000	501.724
Bank. El. Tah. ve Bono	78.636.900	79.822.184	44.301.618	58.837.362	10.843.431

Mevzuat Değişiklikleri

- 01 Kasım 2002** - 2002/4847 Sosyal Sigortalar Kurumu ve Bağ-Kur Tarafından Ödenen Gelir ve Aylıklara İlişkin Kararların Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar
- İhracat Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Gümrük Genel Tebliği (Gümrük İşlemleri) (Seri No:21)
- 02 Kasım 2002** - Dış Ticarete Standardizasyon Tebliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ (No:2002/28)
- Dış Ticarete Standardizasyon Tebliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ (No:2002/29)
- Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri:X, No:19)
- 04 Kasım 2002** - Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:33)
- 08 Kasım 2002** - İhracat 96/31 Sayılı İhracı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (İhracat:2002/9)
- 10 Kasım 2002** - Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No:4) Maliye Bakanlığından
- 13 Kasım 2002** - Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında 3167 Sayılı Kanun'a İlişkin Tebliğ (Sıra No:8)
- 14 Kasım 2002** - Kayıt ve Tescil Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar İle Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nın 91-32/5 Sayılı Tebliğine İlişkin Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Genelgesi (Sayı:2002/5)
- 15 Kasım 2002** - Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin Kaşe Kullanma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- 20 Kasım 2002** - Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği
- Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği
- Yapım İşleri ihaleleri Uygulama Yönetmeliği
- 21 Kasım 2002** - Başbakanlığın Kamu Yatırımları İle İlgili Genelgesi (2002/52)
- Uluslararası Gözetim Şirketleri Statüsüne İlişkin Karar (Dış Ticarete Standardizasyon: 2002/12)
- 24 Kasım 2002** - Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü Devlet Gelir Uzmanlığı Görev, Çalışma ve Atama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 26 Kasım 2002** - Danışmanlık Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği

Vergi Takvimi

09.12.2002	Kasım 2002 Dönemi 4705 Sayılı Kanuna Göre Tahsil Edilen Özel İşlem Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
09.12.2002	Kasım 2002 Dönemi Çeklere ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödenmesi
10.12.2002	16-30 Kasım Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
16.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Gider Vergilerinin (BSMV) Beyanı ve Ödemesi
16.12.2002	Kasım 2002 Dönemi Özel İletişim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
16.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödenmesi
16.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
16.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamüllerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
16.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisi (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödenmesi
20.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
20.12.2002	Kasım 2002 Dönemi Özel İşlem Vergisi Beyanı ve Ödemesi
20.12.2002	Kasım 2002 Dönemi Faiz Vergisi Beyanı ve Ödemesi
20.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Beyanı ve Ödenmesi
20.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Damga Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
20.12.2002	İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
20.12.2002	Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve intikal Vergisinin Beyanı ve Ödenmesi
25.12.2002	Kasım 2002 Dönemine ait Katma Değer Vergisi'nin Beyanı ve Ödenmesi
25.12.2002	1-15 Aralık Dönemine ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödenmesi
31.12.2002	Zirai Kazançlar Gelir Vergisi 3.Taksit Ödemesi
31.12.2002	414 No'lu Tahsilat Genel Tebliği kapsamında tecil edilen vergi borcu ödemesi

Kasım 2002 Kronoloji

01 Kasım TUSİAD eski Başkanı Halis Komili'nin mahkemece iflasına karar verildi.

02 Kasım Seçimlerle ilgili siyasi partiler çalışmalarını tamamladı ve seçim yasakları başladı.

03 Kasım Cumhuriyet tarihinin 22'nci seçimleri yapıldı. 85 seçim çerçevesindeki seçimlere 18 siyasi parti katıldı. 22'nci seçimler sonucunda Meclise iki parti girebildi. Oyların yüzde 34.2'sini alan AK Parti 363 milletvekili çıkardı. Oyların yüzde 19.4'ünü alan CHP ise 178 milletvekiline sahip oldu.

04 Kasım MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, DYP Genel Başkanı Tansu Çiller, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz genel başkanlıktan çekilme kararı aldılar.

05 Kasım Seçimden muhalefet olarak çıkan CHP Lideri Deniz Baykal, birinci parti olan AKP'nin Genel Başkanı Erdoğan'ı ziyaret etti. İki lider AB için birlikte hareket etme kararı aldı.

06 Kasım Polisin, YÖK'ü protesto eylemine müdahalesi sert oldu. Onlarca öğrenci gözaltına alındı.

07 Kasım AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ile ayrı ayrı görüştüler.

08 Kasım ABD ve İngiltere'nin hazırladığı ve Irak'a silahsızlanması için son uyarı olarak nitelendirilen karar tasarısı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından oybirliği ile kabul edildi.

09 Kasım Dolandırıcılık iddiasıyla kırımız bültenle aranan Siirt'ten Bağımsız Milletvekili seçilen Fadıl Akgündüz Türkiye'ye döndü.

10 Kasım Atatürk ölümünün 64'ncü yıldönümünde törenlerle anıldı. Cumhurbaşkanı Sezer kişiye özel düzenlemelerden kaçınılmasını, hukukun siyasallaştırılmaması gerektiğini söyledi.

11 Kasım Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan, Kıbrıs konusunda hazırladığı çözüm planını taraflara sundu.

12 Kasım Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan Kıbrıs planı taraflar tarafından olumlu bulundu.

13 Kasım Irak, BM'nin silah denetimiyle ilgili kararını koşulsuz kabul ettiğini açıkladı. AKP Lideri Tayyip Erdoğan, İtalya Başbakanı Berlusconi ile görüşerek Türkiye'nin AB üyeliği için destek sözü aldı.

14 Kasım 22'nci dönem Parlamentosu, geçici Başkan Şükür Elekdağ'ın açış konuşması ve milletvekillerinin andiçme töreniyle açıldı.

15 Kasım AKP Lideri Erdoğan, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ile görüşerek Abdullah Gül'ü Başbakanlık için önerdi.

16 Kasım Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Abdullah Gül'ü 58'nci Hükümeti kurmakla görevlendirdi.

17 Kasım Tel-Aviv İstanbul seferini yapan İsrail El Al Havayolları'na ait yolcu uçağı Atatürk Havaalanına inmek üzereyken İsrail asıllı bir Arap tarafından kaçırılmak istendi. Korsan uçaktaki güvenlik tarafından yakalandı.

18 Kasım Cumhurbaşkanı Sezer, Abdullah Gül başkanlığındaki AK Parti hükümetini onayladı. Bakanlar Kurulu 25 kişiden oluştu.

19 Kasım 58'nci Hükümeti kurmakla görevlendirilen Abdullah Gül, görevi 57'nci Hükümetin Başbakanı Bülent Ecevit'ten devraldı. Bülent Arınç TBMM Başkanlığına seçildi.

20 Kasım ABD Başkanı Bush Prag'da Cumhurbaşkanı Sezer'le görüştü. AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan İngiltere Başkanı Tony Blair'le görüştü. Erdoğan Belçika Başbakanı Verhofstad'dan AB üyeliği için destek sözü aldı.

21 Kasım 58'nci Hükümetin görev dağılımı belirlendi. Maliye Bakanlığı dışında ekonomiyle ilgili kurumlar Başbakan Yardımcısı Abdullatif Şener ile Devlet Bakanları Ali Babacan ve Kürşat Tüzmen'e bağlandı.

22 Kasım Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu, BDDK'nun Pamukbank'ın Fon'a devri kararının yürütmesini durdurdu.

23 Kasım 58'nci Hükümetin programı Başbakan Abdullah Gül tarafından TBMM'de okundu.

24 Kasım Cumhurbaşkanı Sezer, başörtüsünün kurumsal alanda serbest bırakılamayacağını, toplumun gündeminden çıkmış başörtüsünün yeniden sorun yapılmasının kimseye yararı olmadığını söyledi.

25 Kasım AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan, Lizbon'da bulunduğu Portekiz Başbakanı Barosso'dan Kopenhag'da tarih için destek sözü aldı. Barosso, bir milleti bu kadar bekleme odasında bekletmeyin ya evet, ya hayır denilmeli dedi.

26 Kasım Hükümet Programı TBMM'de görüşüldü. Maliye Bakanlığı Mali Milatı kaldıran vergi tasarısını Başbakanlığa gönderdi.

27 Kasım BM Genel Sekreteri Kofi Annan, KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ve Kıbrıs Rum Yönetimi Lideri Klerides'ten 30 Kasım'a kadar hazırladığı plan hakkında görüş bildirmelerini istedi. Mesut Yılmaz, ANAP Genel Başkanlığından ve aktif siyasetten ayrıldı.

28 Kasım 58'nci Hükümet TBMM'nden güven oyu aldı. Türk edebiyatına damgasını vuran Melih Cevdet Anday ve Anayasa Hukukçusu Prof.Dr. Bülent Tanör yaşamını yitirdi.

29 Kasım Genelkurmay Başkanı Özkök ve diğer kuvvet komutanları, Arınç'ı kutlamak için geldikleri TBMM'de sadece 3 dakika kalıp çıktılar. Ziyaretin kısıllığı türbana tepki olarak yorumlandı.

30 Kasım 1978'den bu yana sıkıyönetim ve olağanüstü hal altında yaşayan Diyarbakır ve Şırnak'ta olağanüstü hal kalktı.